

రాయవరం, గోదానదిజలా

Prof. Pandit B. K. JYOTIRBHUSAN, F. T. S.
All-India Astrological & Astronomical Society.
370, Upper Chitpaur Road, Calcutta.

కాకినాడ

(స్వతంత్ర విలేజ్‌మెంట్)

జూలై 12:- స్వతంత్ర పంచాయతీలు 6-80 గంటల పాటు పనిచేసిన తరువాత మైదానమున శ్రమిణులు జూలైలో న్యూల కామేశ్వరరావుగారి ఆధ్వర్యమున కాకినాడ జాతీయ విద్యాలయ ఆధికారానికి లొంగుకొనినది. ఇది చాలా దూరమున ఉన్నది. ఎక రోడ్డుకు వచ్చినచో రోడ్డువారమున విద్యాలయ కామేశ్వరరావుగారి ఆధ్వర్యమున గొండులు వివరమున తిలక్ న్యూ విద్యాలయమును గూర్చి యాలోచించు సభ్యులు సభలోనికి రాకుండా సమావేశము లోడి సారస్వతంపు సభ్యులతో మామూలుగా కాలక్షేపముచేయుట విచారకరము.

(సారస్వతమున ఆధ్వర్యమున శ్రమిణుల ఉత్సాహము) లక్ష్య కారాధ్యక్షాశ్రమిణి (చెన్నై) ముట్టావ కలసివచ్చి కోరి. కాశ్రమిణిగారు తమ యావస్థాపనమున దిట్టము చేసి: విద్యాలయ విద్యుదు అంతరించిన పరిస్థితి లోనికి ఒక్క యా కాకినాడకు వారు. అంధ్రప్రదేశ్ మంత్రము యిట్టి ఒక్క గాని చేయుచున్న విద్యాలయము సామ్యులే అంతరించుట మిక్కిలి సిగ్గుకరమున చెప్పుటకు విచారకరమునాను. ఎంతవరకు యీ సిగ్గుకరము? కొందరు, కలసి సోదరులు, యీ విద్యాలయాభివృద్ధికి తోడ్పడిన కొందరు, యీ సభ్యులకు నిలువబెట్టులేము పోషి పలేము అన్నంతవరకు మనస్సులో కొంతవడి యీ సభ్యులకు వచ్చుటకు సిగ్గుకరమున పడినారు. కాంతి సిగ్గుకరమునాను. వచ్చి ఏమిచేయుచురా అని సిగ్గుపడుచున్నార. ఇంత వివరమున తిలక్ నాన్నాను.

కాశ్రమిణిగారు ఇక్కడ జరుపుటకు ముందు ఒకటి రూపాయలు కనూలు చేయవలెనని అన్ని పార్టీలవారు అభిమానముతో జరుపుచున్నాడని తెలిపినవారిని కలసి ప్రయత్నించుచున్నారు. అదిభయముగానే కాంగ్రెసుపార్టీ వారైతేనేమి. జన్మితులకువారైతేనేమి జాతీయ పార్టీ అంటే తోడ్పడిన వారైన నందు కా? ఏమి చేయవలెనని కొంచెమైనను ద్రవ్యసహాయము చేయవలెనని. ఏ కాశ్రమిణి చేయవలెనని యిప్పుడు పట్టికొని నలుగురిని కట్టుకొని వివరమునతో పరిశీలించి కాశ్రమిణిగారు సేవకరము జాతీయవిద్యాలయమును యిక్కడ స్థాపించినారని, మిమ్ములను నమ్మి, కాంగ్రెసు చెప్పుచున్నది జరగలేదని నమ్మి, క్రమశిక్ష పాఠశాలలకన్న యిదేమోతమని నమ్మి తల్లితండ్రులు తమతల్లిలను అక్కడనుండి విద్యాలయమునకు పంపిచున్నారు. ఎంతో చక్కగా వదిలిపించారు. 200 మంది విద్యార్థులై యింకను అభివృద్ధి పడుచున్న విద్యాలయమును యిక్కడి రావడంతోనే యిప్పుడు 150 మందికి దిగింది. త్యాగశిల్పిత్వమున ఉపాధ్యాయులు ఏజింట్లుగా వచ్చి పట్టిక విద్యాలయమును నిలువబెట్టుటకు దీక్షవహించి పని చేయుచున్న యీ విద్యాలయమును ఎక్కడో బందరు విద్యాలయములో కలిపిస్తేమంటే ఎందరు విద్యార్థులు బందరు వెళ్లెదరు? కాంగ్రెసు ఎప్పుడు విద్యాలయమును సమస్తముగా కదా తమపట్టును తల్లిదండ్రులు ఇక్కడకు పంపిచున్నారు. ఇప్పుడేమి వారి గతి? ఎందుకిట్లు యిక్కడనున్నారో, ఎవరికి మిట్టమున్నారో ఏయిద్దరునును నిలువబెట్టు కలదుకావచ్చు అలా చించవలసినది ప్రార్థించుచున్నాను. చిత్తరంజను వాసు గారు చెప్పిరికా కాంగ్రెసుకార్య మంతయు కొన్ని కాలముగా జరుపుచుండి ఎవరికి యిప్పుడు ఆరేరిన అయికాలములో తమకేరీని కాలమును ధారపోసి ప్రయత్నించవలయును. జాతీయవిద్యుత పోషివదలించినవారు యీ విధ దీక్షలతో పనిచేయవలసినది ఒక్కొక్కయిటి కొక్క రూపాయ సామ్యులకుగ వనూలు చేసిట్లయితే, గొండులు కాక తనది ఒక్కరిని పిలిచిట్లయితే యిట్లు చేసియెడల కాకినాడలో ఒక్క జాతీయవిద్యాలయమే కాదు, ఇంక నెక్కుకార్యములైన జరుపుదముగ సాగివచ్చును. నిరర్థకముగనుండి చేయలేకనుట చాల సిగ్గుకరము. చేయలేక పోయినందుకు యిన్ని సార్లు సిగ్గుకరమున నమ్మనేమి తిట్టుకొనవలసినయే. ఎన్ని కిరీ పడము అపయోగించి దలచినను యింతకన్న ఎక్కువ వారు రావడము లేదు. కాంగ్రెసు యిక్కడ జరిపించినను జరిపించక పోయినను సరే యీయొక్క జాతీయసంస్థకు నిలపి తీరవలయును. వెళ్లవలసిన ఎప్పుడును ఆధారపడ నవలసినదేను. సామ్యులు మూసికొనిపోటి వెట్టుకొని వెట్టుకొనమున చూచుకొన్నట్లే చేయవచ్చును. ఇందుకొక కవిటీ పనిచేసేవారుగా నేర్పడవలెను. దమ్ముచేపొన్నవ వనూలుచేసి భరితులకు అభిరుచి కలగజేయవలెను.

అంతట శ్రీ దిగ్విగాల లక్ష్మీశంకరాజుగారు యింతకు యిప్పుడు కావలసినదో విద్యాలయము మూసివేయవలయునని తలచి మేమో అది చెప్పవలసినది కోరి.

అదివలయున కా తరువాతివారు చెప్పినారు. సామ్యులే మూసివేసినది మరలమే కేవలమునాను. అని కాశ్రమిణిగారు బదులుచెప్పి అందఱున దీనియందు క్రమబద్ధమున వదిలి పోయి చిరమింది.

(శ్రీ బులును సాంబమూర్తిగారు పిదప మాట్లాడుచు నట్లు చెప్పిరి:- 1921 వ సంవత్సరములో ఎక్కడ ఉత్సాహముతో పాఠశాలవచ్చి వేలకొలది విద్యార్థులను విద్యాలయమును స్థాపించి పోషించిరి. 1922 వ సంవత్సరములో కొంతకాలము విద్యాలయము ఒక మోస్తరుగా వదిలినది. పిమ్మట చందా లు వనూలు కాక కష్టమైనది. గత జనవరిలో ఉపాధ్యాయుల జీతములు అని పట్టపడి వనూలు చేసి విద్యాలయ కవిటీవారు జీతము లిచ్చిరి. పిదప ఏలూగున నొకత ప్రెసిడెంట్‌గారు జీతము లిచ్చిరి. అప్పటినుండి బకాయిలు వనూలుగాక జీతము లివ్వలేక పోయిరి. రావలసినదయ్యు వర్తకము కష్టము యివ్వలసినది వచ్చుచి. ఆ బకాయిలు త్వరితగతిన రవచ్చును. జూలై నెలమునకు యీ 1184 ల ఉపాధ్యాయుల కివ్వలసినయ్యుచి. అంతసామ్యు యిప్పుడు కనూలు కాకలేను. ఈ సంవత్సరము దీనినెంత అభయవరకు విద్యాలయమును వదిలిపెట్టవలెనంటే నుమారు యీ 3000 ల కావలెను. ఈ 3, 4 రోజులకుడి మాఖ్యమైన వెద్దల కొండరిని చూడగా, పట్టములలో స్థితి నాకేలాగు కనిపించి దంటే వెద్దలరైతులు సామాన్యులు భరితులు సామ్యులకరై చాల కష్టపడుచున్నార. ఈరోజును ఒక వెద్దలరైతి ఒక వెయ్యిరూపాయలు యిస్తానన్నార. కాని అదిలేదు. సాయంత్రమునకేమిదో అందలేదు. ఒకవేళ రాత్రి కంధవచ్చునోమో! అందదెను కెవ్వమే. కాని ఉత్సాహమునాత్ర మున్నది. విద్యకు లిచ్చువాటి ఉత్సాహము లేకపోలేదు. ఇప్పుడేమి యిప్పుడుటికి దమ్ముచిక్క యీలాగున నన్నది. అభిమానము ప్రార్థిగానున్నది. దేశము దంటెలా ఎట్లు ఉపేక్షాభావము కలిగియున్నదో అట్లే కాకినాడలోను నుండవచ్చును. కాకినాడలోనే ఉపేక్షాభావమున్నదని విచారించ వలసరములేదు. ఇప్పుడున్న సమస్య అధికసమస్య. ఏలూగ కొద్దిమందిమీద యీభావము వెట్టుటకంటే అందరిపై యీభావము కనిపించజేసెట్లయిన వాగుగా నందును. ఎంతో నున్నామనతో 1921 సంవత్సరములో యీ విద్యాలయ కవిటీని పాఠశాల ఏర్పాటుకొనినారు. అప్పటినుండియు పాఠశాలను ద్వకపోతుంటే ఆకవిటీయే యిప్పుడు. ఇప్పుడేమిదోమో మా ర్చుకొనవచ్చును. ఏ భయముగా యిప్పుడు చేయవలసినదో ఆలోచించవలెను. లేదా రేపు, ఎక్కువ మిటింగులలో నిర్ణయించవచ్చును. ఏది సవరణమో అదిభయముగా నాలోచించవలెనని కోరుచున్నాను. ఇప్పుడు కాంగ్రెసువారుమాడ జాతీయవిద్యుత నిధానమును నూర్చి యీ పాఠశాలల పోషణను గూర్చియు ఆలోచించుచున్నారు. అదిమాడ చేపట్టి క్రమికలలో తెలియును. కాంగ్రెసుకు మనపట్టులములో నియోక్త విద్యాలయమే జాతీయసంస్థ యిప్పుడు. దీనిని మనము నిలువబెట్టువలెను. దమ్ము చేకరించువిధము మాఖ్యముగా నాలోచించవలసినదని కోరుచున్నాను.

సుబ్రహ్మణ్యముగారు (ఉపాధ్యాయుడు) కవిటీలో ఎంతో అంత చందాయిచ్చినవారై సభ్యులుగ నుండవలసినదని సలహా చెప్పిరి. అభ్యుత్తుల - అదంతయు వెట్టుములు చేసికొన్న క్షుడు వచ్చును. యిప్పుడేమిదోమో లేదు. ఒకరు యిప్పుటి కవిటీ సభ్యులపేర్ల నడిగి.

యల్లాజోన్ముల కామేశ్వరరావుగారు (అభ్యుత్తుడు) వాడమ్మ కాకశంకరపు శేషగిరిరావు (కార్యదర్శి), రావుబాద్దకు వైదా వెంకటచలపతిగారు, వైదా చినరామకృష్ణయ్యగారు (కోశాధికారి) బులును సాంబమూర్తిగారు, లక్ష్మరాజు సుబ్బారావుగారు, జయభద్ర భాస్కరరావుగారు, వందల్లి రామన్నగారు, పువ్వలూరి పీతామహస్వామిగారు, నేటకంటి శ్రీనివాసకోనేటి రావుగారు, కొల్లేర వెంకటచలపతిగారు, మున్నాద్ గలార్ పేట్ సామెయగారు, మోడ్కూర్లగు, మొదలైనవారు మొత్తం 16 గురు అని (సభ్యులు) తెలుపవలెను.

కవిటీలోనుండి ఒక వెల్లెత్తుకవిటీని వెట్టుకొన మనదా అని దేశభావము ప్రార్థించిరి.

అభ్యుత్తుడు:- వెల్లెత్తు కవిటీ చేర్చుటచేసికొని ఆలోచించవలెనని స్థితిలో యిప్పుడు కవిటీ యున్నది. వెల్లెత్తు కవిటీ

సాధ్యముకాదు. చక్కగా పనిచేసేవారి సభ్యులనుగా చేర్చి కొనుమని కొనుచున్నాను. మీరు కవిటీలోనే సభ్యులుగ చేరితే వాగుంటుంది.

కాశ్రమిణిగారు:- దేశభావముగ సభ్యులుగా నుండుటకు తీర్మానము పాదించుచున్నాను.

దేశభావముగారు:- కవిటీ కావలసినదన్నప్పుడు, నేను తలచలేను. నేను సభ్యులుగ నుండను.

సాంబ:- ఇప్పుడున్న కవిటీ ఉండవచ్చి సామ్యులు కనూలుచేయుటకు కవిటీ యింకొకటి కావలెను. కోణమున తెలుగుంటలు తిరిగేవారుండవలెను.

గజుపూడి కామేశ్వరరావుగారు:- నేను కోణమున రెండుగంటలసేపు పనిచేసినది - తిరిగదను. ఏది దిట్టచేయవలెనని అన్నారా?

సాంబ:- కొంత సమావేశమవలెను. పాఠశాలలో ఉత్సాహమున్నది. రెండుపాళ్లు మూడుపాళ్లు తిరిగితే వనూలును. కామేశ్వరరావుగారు నమ్రకములేవనది.

మూచిమంచి నర్సారావుగారు (హిందీబోధకులు) ఉపాధ్యాయులు నానాకష్టములపడి ఏదోవిధముగా విద్యాలయమును నిలువబెట్టి మర్యాదపాదవలెనని చూచుచున్నార. కాని జీతము లివ్వలేకలేదు. ఏదో ఉన్నదాలో కాలక్షేపము చేయుచున్నాను. అవసరమైతే ఉపాధ్యాయులుకూడవచ్చి తిరిగి పనిచేసినర.

సాంబ:- ఉపాధ్యాయులు రాకుండా, విద్యాలయము యొక్క పని చేయరాదు.

పూర్వపూడి సత్యనారాయణగారు:- సత్యుల మోటుముగా రెండుముక్కలు నేనున్న చెప్పవలసివచ్చి. విద్యాలయము ప్రారంభించి ఒక సంవత్సరము పనిచేసి యింతవరకు జయగుచ్చు పరిస్థితిలో ఎరిగియున్నాడను ననుక కొంచెము చెప్పి తిప్పును. సామ్యులు చేమార్చి పథతనిగూర్చియే మాట్లాడవలెను గనుక మొట్టమొదటిది విద్యకుముగ నిర్వహణ మూలభూము (రూ 11000) యిచ్చినవారిపేర్ల నుండుటన్న ఒక కో అపరేటివు లాంటిలో కాని మరియొక లాంటిలోగాని చేసియెడల వాకాయిలు శేషుడ కట్టి సకలమునకు అందును. ననుక అందును గూర్చి ఆలోచించినగాని లాభములేదు. అదేమైయుంటే కెళ్లెడ్లు, అని అభ్యుత్తుడు) నేను దిట్టెట్లులోనికి వెళ్లకాటిలోనికి వెళ్లుటలేదు. అది తలచెట్ల ప్రమాదముగ భావించబడునని తెలియును. కాని చేయవలసినదని గనుక మాఖ్యముగ అట్లుచేసినగాని ముందు కార్యక్రమమునకుగూడ కొన్ని అటంకములున్నవి. రెండవది, ఈకవిటీలు మీటింగులలో సాగే వ్యవహారముకాదు. దీక్షకవించి ప్రతిరోజున కొన్ని నెలలపాటు ఏమైనను ఎంతైనను యింటింటికి మట్టి యెత్తవలెను. ఈ జాతీయ విద్యాలయము వెద్దలచేతులలో నన్నుని నాకెంత యుత్సాహమున్నట్లెకిరి ఊరటడకలసినవచ్చునది. గత దీనింబ రునెలవారీ నెలలలోనే యీవిషయమిట్టి క్లిష్టమగు వాయొక్క కార్యదీక్ష కొండరితో చెప్పియుంటిని. కాని శ్రీ ప్రకాశం నాగేశ్వరరావుగారుపంతులగారు వచ్చి 11,000 రూ., లు తిలక్ క్వరాజ్యనిధికి విద్యకుముల చేయించి అందు రూ 5000 లు జాతీయవిద్యాలయమునకు ఏర్పాటుచేసేయన్నందున వివరమునీతి దాటిపోయినదని యూహించితిమి. కానిచందాలు కనూలు కాకపోయినవి. కనుక యిప్పుడు ఎల్లప్పుడును ఏ 10 మందికి పైను కర్తవ్యము చేపుకలిగింపకంటే దీక్షకవించి యింటింటికి కాని అర్థరా పిడిడియ్యుచున్నవ మట్టియొత్తి భవములూర్చి కాశ్రమిణిగారు విద్యాలయమును సాగించగలని ప్రార్థనము గలది. నేను అట్లుచేసెదను. మీలోనెవరైన నుండిన అట్లు దీక్షకవించి వచ్చు. అట్టిరీతిని యీ కార్యము కొనసాగవలెను.

దేశభావముగారు:- మూలభూము మెంత?

బు. సాంబ:- వైదా చినరామకృష్ణయ్యగారు 10,000 లును దాగంటి సుందరయ్యగారు రూ. 1,000 లును విద్యకుముల నిచ్చిరి. నూటికి 9 రూ., ల చొప్పు వారు ఉభయములు కట్టి నెలనెలకు యిచ్చుచున్నారు. మూలభూము వారివారి వద్దనే యున్నది.

సుందరయ్యగారు:- మూలభూము వలయునంత సమకూర్చుకొంటుంటే యీ రూ 11000 లు ఒప్పుగించుటకు ఏమి అభ్యంతరము లేదు. లాంటిలో అయితే నూటికి రూ 6 లు వడ్డీ యేముందును. మూడవైతే నూటికి రూ. 9 కడ్డీయున్నది. నెల నెలకు ఎప్పుటికప్పుడు నేను యివ్వవలసిన కడ్డీ యిచ్చుచున్నాను. వలయు మూలభూము ఏర్పడిట్లయితే ఏదంటుంటే

కార్యమును జేసెను. అప్పుడు ఆయనకు అనుచు
అతని వివాహమును, అది నిజమై వాని సుఖమునకును
వలసినదేననియు నాలోచించుచు విచారింపి చెప్పెను. నా
జాతి వాల్చర్లతో వెళ్ళియు వాడకు తనది తప్పేయనియు
గీతం చెప్పెను. పిమ్మట గాంధీ బానిసోద్యమము, రాజా
మోహన మహాశయినియు, శ్రీమంతులూరి ఆనందమూర్తి
సూర్యునియు గొనెను. అందులకు పిమ్మట గాంధీయ ప్రభుత్వ
మును జేర్చుచు దిద్ది ప్రకటించెను. ఈ కల్పంతు అత
ని ముగిసెను — అ.ద.క. ప్రెస్సు. (28-9-33)

జాతీయ పతాక సంరక్షణము

చెరసాలలో ప్రత్యేక సదుపాయములను చేసిన మనగా సేటుజము నాలాలు, నీలకంఠరావు గార్లు తిరస్కరించిరి.

శ్రీమతి కస్తూరిబాయి, రాజగోపాలాచారి, వల్లభాయి పటేలుగార్ల సంచారము ప్రచారము

నాగపూరులో అరెస్టులు శిక్షలు.

నాగపూరు సత్యాగ్రహము

14 వ తేదీన సత్యాగ్రహము జరుగలేదు. 18 వ తేదీన 7 గురు సత్యాగ్రహ మొనరించిరి. వారి నందరిని అరెస్టుచేసి వారికి శిక్ష చేసిరి.

గుంటూరు నలంటిరుల అరెస్టు

గుంటూరు నండి యొరుగురు కలంటిరులు అరెస్టు (కాథా మండలము) నుండి నలుగురుగురు రైలులో 136 తేదీన నాగపూరు కాగా వారిని రైలు స్టేషనులోనే అరెస్టుచేసిరి. వారి కేసునివారణ 14 వ తేదీన జరిగినది. ఒకడు చిరుతయనువాడని వానిని నడలిచేసిరి. రిక్కిన ఎనిమిదిమందికిని 109 కేసును ప్రకారము చరియొక ఏడు కేసులకు చేసిరి.

అరెస్టునండి వచ్చినవారిలో ఒక్కొక్కరిగారి అనుసరము వెనుక దొంగతనము చేసినందు కఠిన శిక్ష సంకల్పించు కేసులకు చేయబడెను. అత డాకీతు ననుభవించినవినను అతనిని పోలీసు వాడుకటికిని కనిపెట్టుచు నేయున్నారు. ఈ సంకల్పనకు కొద్దిలో ఒప్పుకొనెను. పోలీసువారిచేత పడలేదు సత్యాగ్రహ మొనరింపవచ్చునని ఆతడు తెలిపెను.

ఒకసారి చెరసాలకు వెళ్ళినవచ్చిన సత్యాగ్రహముల మరల సత్యాగ్రహ మొనరించుటలేదు. ఈవారములో 24 మంది కుమారకులతోఁది. వారి నందరిని నడలిచేసిరి. 109 కేసుల క్షింపబడిన వారిలో 28 మంది పూచీకత్తుల నిచ్చిరిగాన వారినిగూడ నడలిరి.

ప్రత్యేక సౌకర్యము

సేటు జము నాలాలు బజాజు నీలకంఠరావు దేశ ముఖ్యుగార్లకు చెరసాలలో ప్రత్యేక సదుపాయము చేయవలెనని దొరతనమువా రాజాపించినను తా మట్టి ప్రత్యేక సదుపాయముల నుపయోగించుకొన మని వారిద్దరును తెలిపిరి (అ. ప్రె.)

13-వ తేది అరెస్టులు

13-వ తేదీన ఏడుగురు సత్యాగ్రహ మొనరింపగా వారిని అరెస్టుచేసిరి. వారిలో ముగ్గురు దండకండలమువారు (గుబ రాయగారు విరుడుకట్టి, మిశాక్షి నుండరంగారు మధుర, అబ్దు ల్ అలీపుగారు పోచుకోవో)

12-వ తేదీన సత్యాగ్రహ మొనరించి అరెస్టు చేయబడిన వారికందరికిని 18-వ తేదీన చొ అరునెలలు కఠినశిక్ష చేయబడె ను. దీనివలనండి రైలులో వచ్చిన అరెస్టు 12-వ తేదీన వారురైలు గగానే నాగపూరులో రైలు స్టేషనులోనే అరెస్టుచేసిరి 13-వ తేదీన వారికి చెరయొకవర్సరము కఠినశిక్ష చేసిరి.

వాదా సభ

11-వ తేదీన వాదాలో సేటు బజాజుగారి మందిరావరణ 13 వల్లభాయి పటేలుగారి ఆధ్యక్షత క్రింద గొ యహిరంగసభ జరిగినది. ఆసభలో రాజగోపాలాచారి, బాబూ శేషద ప్రసాదు, మడిలాలు కొర్రాగారి యభ్యసించిరి. సభాపతు సత్యాగ్రహ మొనరింపుడు. ఇట్లు కుటుంబము, ఆస్తి, భయము వీనినెటుల నడలిపోయెన పని కనిగాడు బోధించినవో టు జనువాలాలు బజాజుగారి సత్యాగ్రహ మొనరింపగా తెక్కయెట్లు తెలుపుదు. మనమహానాయకుల నంద కా రాగ్రహమునకు పుపుయన్న యాభ్రభక్త్య మేటిపభక్త్య రి రాజగోపాలాచారిగారు నడిపిరి. కథలో 1200 రూపా లు కనుపలెనవి. వా రునుండి 18 వ తేదీన బయలుదేరి లా వెళ్లిరి.

శ్రీమతి కస్తూరిబాయిగారు

శ్రీమతి కస్తూరిబాయి, శ్రీమతి మణిబాయి, రామ సుబ్బాధిగార్లు మున్నగువారు వాదా నండి 12 వ తేదీ నాంధ్ర ప్రదేశ్ ఆకాలాలో వారు నానాభాయి గారి కళలో బసచేసిరి. 18 వ తేదీ ఉదయమున వారు

కాతీయ ప్రతిష్ఠావలను చూచిరి. సాయంకాలము నానాభాయి హాలులో శ్రీలనభ జరిగినది. వెయ్యిమంది శ్రీలు వచ్చిరి. హాలు చాలలేదు. బహిరంగసభ జరుపుటకు కర్మములను నాటకము కలిగినదిగాన 14 వ తేదీన కథచేయబడి 18 వ తేదీన సభ నాటకచేసిరి. నేటుమోతీలాలు బస్సీలాలుగారు 18 వ తేదీ సాయంకాలము శ్రీమతి కస్తూరిబాయిగారి కాలిభ్య మొనగిరి. తిలకునిధికి భవమును నమర్పించిరి. రాజగోపాలాచార్యులు, కల్ల బాయి పటేలుగార్లు మున్నగువారు గూడ సభలోను వచ్చిన రని తెలిసినది.

నాల్గవ కర్నాటక జత

నాల్గవ కర్నాటక జత అర్ధరు కలంటిరులు దీనివార నుండి 18వ తేదీ మధ్యాహ్నము రైలులో నాగపూరుకు బయలుదేరిరి.

కరాచీ వలంటీరులు

కరాచీ రెండవ జతవలంటీరులు 18వ తేదీ ఉదయమున కరాచీనుండి బయలుదేరి వెళ్లిరి. ప్రయాణము రహస్యము (స్వరాజ్య)

గుంటూరు జిల్లా సంఘటిత్యానము-బాపట్ల

ఈ నెల 18 వ తేదీ జిల్లాలోని ప్రతి గ్రామసంఘము కతాబోధనముచేసి, తమ కార్యధానము మీదనున్న, కాతీయ పాఠశాలల వైపునను కొంగ్రుకుసభ్యులు తమ గృహములమీద నున్న నెలకొల్ప వలయునని యాసంఘమువారు హెచ్చరించు చున్నారు. అఖిలభారత సంఘమును, ఆంధ్రరాష్ట్ర సంఘ మును చేసి హెచ్చరికను గమనింప వలయును, (ఒకటితేలిపి.)

బాస్టిలో ముగ్గురినివల భవనముపై

పతాకము నెత్తిరి

బాస్టిలో ముగ్గురినివల భవనముపై కొందరు స్వరాజ్య పతాకము నెత్తిరి. అధ్యక్షుడు, కార్యాలయమునకు వచ్చివచ్చుట పోలీసు యిన్స్పెక్టరును డిప్టీ కలెక్టరును పోలీసువారును కార్యాలయమునకు వచ్చి రెండునెలలకరకును పతాకము నెత్త గూడనని 144 క్రింద నోటీసు యిచ్చిరి. ఆమరునాడే మరల ఆనోటీసును రద్దుకరచిరి. (హిందూ)

అకాలీలు నామధారులు

తారణతారణలో అరెస్టులు

పంజాబులో తారణతారణలో అకాలీలు నామధారులు 12 వ తేదీన కొట్టుకొనిన సంకల్పమున పోలీసులు వాక బుచేసి చాల మందిని అరెస్టుచేసిరి. ఇతరు కాంతి కలిగినదిగాని రెండు పక్షములవారికిని కేసును ప్రబలముగానే యున్నది. (అ. ప్రె.)

మధురలో వికెటింగు

86 గురు వలంటీరులు అరెస్టుచేయబడిరి

నిన్న 15 వ తేదీవరకు 86 గురు కలంటిరులను అరెస్టు చేసిరి. 6 వ తేదీన 18 మందిని అరెస్టుచేసి చరి ఒకవారము కఠినశిక్ష చేసిరి. (అ. ప్రె.)

అసెంబ్లీ సమావేశము

16 వ తేదీన జరుగు అసెంబ్లీసభలో కెన్యామవస్థకు గూర్చి యొక అసభికారకభ్యుదయ, నిరుద్యోగమవస్థకు గూర్చి కర్నాటకగిగారును అడ్డాకొ మెంటు ఉపపాదనలగావించు

టర్రెరీ-లక్కెట్టి రైలుమార్గమునందు ప్యాసి నెరుంట్లను, గూడ్స్ బుట్లను తిరిగి 15 తేదీన రాకపోకల ప్రతిబంధము.

అవసర కాంగ్రెసు మహాసభ

ఆగష్టు నెలలో బొంబాయిలో కాంగ్రెసు జరుగకుండ చేయుటకు ప్రయత్నము

అఖిలభారత కాంగ్రెసుసంఘసభ

కొందరు సభ్యులు కొనిసేరిన అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘసభను మరల కలకత్తానగరమున సమకూర్చవలసినదిగా డా నుగారు, అఖిలభారత స్థాయిసంఘసభ్యులకు శతభక్త కొ డా వెంకటప్పయ్యకంఠులుగారికి రంఠినుపిరి. ప్రత్యేక మహా సభసభ జరుపుటకై నాగపూరును గానింపబడిన తీర్మానమున ప్రోత్సహింపుటయే వానుగారి యుద్దేశమైయుండవోవు. ఓటని తెందినవకుము బన్ను పన్నాగముల కింక మేరలేవా? అని ఒకర వ్రాయుచున్నాడు.

భారత కాంగ్రెసు కార్యసంఘము

నాగపూరుములో ఎన్నుకొనబడినవారు

కొత్తసంఘము ఎన్నిక లలిపిడికను. భారత కాంగ్రెసు స్థాయిసంఘసభలో అధ్యక్షుడవడికి దేశపాండిగారి పేరును రాజగో పాలాచారి గారు నూచించిరి. గాని స్థాయి సంఘము వారు కొం డా వెంకటప్పయ్య గారిని ఎన్నుకొనిరి. వివేకము కార్యసభ్యులుగా శ్రీమత రాజేం ద్రకపాదుగారి పేరును మరయిద్దరి పేరులను రాజగోపాలాచారిగారు నూచించిరి. వారిలో రాజేంద్రప్రసాదుగారు బొంబాయిలో ర్యానమును తిరస్కరింకలేదు గాన వారిని మూత్రమే స్థాయిసంఘమునా రెన్నుకొనిరి. తక్కిన వారిని తిరస్కరించిరి. వారి కిబదులుగా స్వరాజ్య పక్షమువారు పేర్కొనెగారిని స మాధానతీర్మానము నామోదించిన అధికరత్న దుర్గిరాల గోపాల కృష్ణయ్యగారిని స్థాయిసంఘమునా రెన్నుకొనిరి.

కార్యసంఘసభ్యుల పదవులలో ఆంధ్రాభివేదనందున రా జగోపాలాచారిగారి పక్షమువారిపేర్లు విడుదల రాజగోపాలా చారిగారిపేరును గూడ నూచింపబడెను. మిరిదికరకు బొంబాయిలో ర్యానమును కృణీకరించిరి. మిమ్ములనిపును ఎన్నుకొని నవో బొంబాయి తీర్మాన మును గౌరవించి అనుసరించు ద రాయని చాల మంది సభ్యులు రాజగోపాలాచారిగారి నడిగిరి. బొంబాయి తీర్మానమే మరల నిపుడుగూడ స్థిరపరుపబడెను. బొంబాయిలో రాజీనామానిచ్చి నవారికందుగూడ సమాధాన తీర్మానమును కృణీకరించుటకే నిర్ణయించినవో వారినిపుడు ఎన్నుకొనగూడదు గాన మూకే విమతిమిపుడు స్పష్టముగా తెలిసినగాని పేరు ఓటులుయియ్య విలలేదు అనివారడిగిరి. అద్దెకద్దపుసవాల్లు వేయుటనుభవని రాజ గోపాలాచారిగారు చెప్పిరేగాని కరియైన ప్రత్యుత్తరయియ్యలేదు. కాని రాజగోపాలాచారి, కల్లబాయి పటేలు, దేశపాండిగార్ల నే కార్యసంఘసభ్యులుగా మరల కథవారు ఎన్నుకొనుటచాల సమంజసము. ఇందువలన వారికి ముగ్గురిని వాగ్దానముచేయ గలిగిరి. మిరు మమ్ములను మందలించినను మరెట్టివర్య జరిపినను మేము ఏ తీర్మానము నైనను కృణీకరిం కమానపని నాగపూరు స్థాయిసంఘసభలోనే కల్లబాయిపటేలు అచార్యగిద్దానీగార్లు తెలిపిరి. అట్టివో వారిని సన్మార్గమునకు గొని వచ్చుటకు వేరుమార్గ మేమున్నది ?

సమాధాన తీర్మానములు

ఈ సీటిలో తిరస్కరించిన వీరినే మరల ఎన్నుకొని బొం బాయిలో వారికేయ్యది దుస్సహముగ నుండెనో అసమాధాన తీర్మానమునే అమలుజరుపు భారమును మీకులవైవేయుటలో స్థాయిసంఘసభవారు చాల వివేకముగ పనిచే చేసిరి. వారు ఎన్ని కలకు నిలుచుట కలనను ఆ కదవుల సంగీకరించుటకలనను యీ పారి వారు అవివేకముగా తిరస్కరింక రనుటకు అధికారమేర్పడి నది. ఈరీతిగా అవసరసభ జరుగుచుకును తాత్కాలికమగు కాంతి నెలకొనునని నమ్మకమన్ను వారధికారమును పూనిన వివేకము వారిచేత వారిముఖులకుమునుననే గోచరించున్న ఎక్కడ చూచినను ప్రతి కూల పక్షమే కన పడుచుండ తన్మభ్యమన నుండి కార్యసంఘ మున కనిపేయుట ఎంత కష్టమో వారిపును గ్రహించగలగు దురు. గ్రతికూల పక్షములవారు పట్టుబెలను నడవనందున నాగ పూరులో కాంతి యురములగు జరిగితుల్పేక్షకు గ్రతికూల కరి గికులే కలిగినవి. ఆ దురలన స్వేచ్ఛననపక్షతి వానుగారిని గూర్చి దురభిప్రాయ కంఠులకు ప్రతిబంధకానెను. నాగపూ రునసత్యాగ్రహ మునరించెనని గూడ వ్రాసెను.

కాంగ్రెసు సభ్యులను విజయము చేసిన కార్యము గౌరవ మార్గపడియున్నది. ప్రస్తుత విషయస్థితినిబట్టి బాధ్యతల నానుటలు గుర్తించి ఆంధ్ర సెలలో జరుగనున్న అసెంబలీ సమావేశమునకు సమాధానమును సమాధానమున కంగీకరింతుమని నమ్మినను అది ప్రత్యేకవిశేషం కలకత్తానుండి 14 వ తేదీ ద్వారా సీనియర్లకు శ్రీమతి ప్రభాకర కౌట తనవల్ల ప్రకారము స్వరాజ్యకార్యాలయమునకు ప్రకటనార్థము చేసు మానుపడిరి.

గోదావరీమండల కాంగ్రెసు సంఘసభ

అమలాపురమున నిన్ను జరిగినది.

నిన్న (15 వ తేదీ)న మధ్యాహ్నము 8 గంటలకు అమలాపురమున తాలూకా కాంగ్రెసు కార్యాలయమున గోదావరీ మండల కాంగ్రెసు సంఘసభ జరిగినది. సంఘాధ్యక్షుడు డాక్టరు బ్రహ్మజోస్యుల ను బహుళముగా పువిన రాజీనామాకు శ్రీ మామోదించబడిన. శ్రీమతి బుజును సాంబమూర్తి శాస్త్రి సంఘాధ్యక్షునిగా ఎన్నుకొనిరి. మొత్తం రాజవంశీశా జరిగిన సంఘసభలో శ్రీ సీతేశ్వరబడిన బాంబాయి సమాధానమును గూర్చి అమలాపురము సభలో చాల చర్చ జరిగినది. సమాధాన తీర్మాన మామోదించబడిన. "ఈ సెల 18 వ తేదీన మహాత్మా గాంధీ శివోదినముగాన ఆనాడు మండలమునం దంతటను పతాకములతో రేగింపు జరుపవలెను. భారత కాంగ్రెసు సంఘమునా రామోదించిన పతాక సభ్యులను తీర్మానము నీ సభ వారు తీరవరము చూపిన. 18 వ తేదీన అన్ని తాలూకా సంఘములవారు పతాకముల ఊరేగింపులను జరపవలెను. కాంతి యంతముగ జరుపబడు పతాకముల ఊరేగింపును ప్రభుత్వము చరలు నిరోధించినచో కాంగ్రెసు సంఘమున జరుపవలెనని గాని ముందుగా ఆయా తాలూకా సంఘముల అధ్యక్షులయొద్ద నుండి ఆనవలెని బడయవలెను. అధ్యక్షులు మాజరులేనిచో కార్యదర్శులకద్ద అనువలెని బడయవలెను" అను తీర్మాన మామోదించబడిన. రాత్రి 9 గంటలకు సభ ముగిసినది. (తంతివార్త.)

సమకాలికాభిప్రాయములు

నాగపురపు సభ

అల్ ఇండియా కాంగ్రెసు కమిటీవారు మొత్తం రాజీ తీర్మానమున తీరిక ఆమోదించిరి. కాని ఈ రాజీ తీర్మానములు చాల అసంపూర్ణము. నాటికే జరిగిన పరిణామములనుబట్టి కాంగ్రెసును వైసెలలో జరిపి, కర్తవ్యమును నిర్ణయించవలసిన అవసరము గమనింపబడినది. దీనినిబట్టియే అల్ ఇండియా కాంగ్రెసు కమిటీ గయా తీర్మానమునకు విశ్వాసముగల, ఆకాశ్రియముగల ప్రతినిధులకు తేలుచున్నది. తాను తప్పక ప్రతినిధులు, రాజీ తీర్మానము నామోదించి రాష్ట్రమున కమిటీలచేతల నలుకూచున గాని, ఆ ప్రయత్నము సమాజముగ విఫలమైంది. దోషియే న్యాయాధికారి నుండకూచుటకంటె పరిహాసాస్పదమైన విషయమేమిట? ఈ పరిహాసమునకు కాలపడలేదు. మొత్తం కమిటీ వారు తమ పదవులకు రాజీనామా నిచ్చిరి. (కృష్ణావర్తిక)

కాంగ్రెసు

కాంగ్రెసుపక్షమునా రింగను ఏమి చేయవలయునో తీర్మానించు కొనలేదు. బాంబాయి సమావేశమునం దామోదించబడిన సమాధానమును అందరు ఖండించు చూపిన. అది సమాధానముకాదు ఈ సమాధానము క్రిష్టియన్లను మండిబుద్ధిని సూచించుచున్నది. నిందు దేశము మహాసభయందు తీర్మానింపబడిన నిర్ణయములకు వ్యతిరేకము. తీర్మానించుటకు కాంగ్రెసు స్థాయిసంఘమువారికి అధికారము గలదని తలచుట విచిత్రముగ నున్నది. కానన సభ వివాదము సందర్భమున కాంగ్రెసు పక్షమువారు అ కలం బిం చిన వైఖరి క్రమబద్ధమున బాధ్యత భారములకును వ్యతిరేకముగ నున్నది. దానుగా రైసను ఆచార్యులైనను ఎవరైనను కాంగ్రెసు నిర్ణయముల ననుసరించి ప్రవర్తించవలెను. లేకున్న కాంగ్రెసు అంత మొందుట యొక్క ముగిసిన స్వరాజ్యపక్షమునందు భేదములు ప్రబలుచున్నది. నలుకూచున జయకారముగా రైసనామ ఇచ్చి వారు. కాననసభలు ప్రవేశించిన పిమ్మట చేయవలసిన పనులను గురించి పక్షమువారు తమయొక్క చెప్పలేదు. కాననసభలు ప్రవేశించిన పిమ్మట కాంగ్రెసుపక్షమును నిర్ణయించుకొనవలెను.

ప్రతి రాజకీయపక్షములను ఎన్నికలసమయములందు తమ విధానమును ప్రకటించుట ఆచారమై యున్నది. నన్ను ముందుగ ఎన్నుకొనుదు. నేను చేయబోవునది మొత్తం చెప్పెనని చెప్పవారు పిచ్చి ఆనుకొనియుండుద దగినవారు. రాజకీయ వ్యవహారములందు ధర్మవ్యక్తి యుండకపోయినను ప్రపంచవ్యాప్తమైన యుండుట అవసరముకదా. (క్రిస్టియన్ శేటియట్)

నారాయణవరం (ఒకవిశేషం)

కాంగ్రెసు ప్రచారము

జూలై 14:—విత్తూరు జిల్లా కాంగ్రెసు కమిటీ కార్యదర్శులకు కమిటీలకు రాజగోపాలాచార్యులుగారు ముగియించిన విశ్లేషణ. వారును శ్రీమతి సి. వి. రంగం శ్రీమతి గారును చరణంబాకం, వన్నూరు, జగన్నాథపురం, సంబాకం, దామరపాకం వల్లి నిన్నటిరోజున కేంద్రముగా ముగియించిరి. తిక్కరాజ్యనిధికి 63 రూపాయలు వసూలయ్యెను. జగన్నాథపురములో క్రైస్తవబడిబిటి బాతీయపాఠశాల యొకటి మున్నది ఆయా రిమూల, మాదిగలు క్రైస్తవబడులలో చదువుటకు ఇష్టములేక బాతీయపాఠశాలలో చేరుటకు వీరూనాలుగా నున్నారు. బాతీయపాఠశాల అధికారమును మామూడిగలను చేర్చుటకు ఇష్టపడలేదు. జిల్లా కాంగ్రెస్ అధికారమును వారలకు ఒకపాఠశాల యేర్పాటుచేయును రని తలంచుచున్నాను.

ఎ. జె. ఎల్. మోల్లెన్ గారు ఆరకాను (బర్హా) వత్త కమిషనరుగ తాత్కాలికముగ నియమింపబడిరి.

మచిలీపట్నం రాష్ట్రమునకు ముప్పవద్ద డాక్టరు బెల్లె గారుగాలొక శోగినిబావి స్వహమునకు తిరిగి నన్యుయందగా మోటారుబండి ప్రయాణమునకు నురణించెను. దీనివల్ల 75 సంవత్సరములు.

కంటోన్మెంటు ఆర్మీ మద్యము బిల్లునుగురించి విచారించుటకు నియమింపబడిన ఉపసభ్యులు వారు చిత్తునివేదికను తయారు చేసిరి సభ్యులందరే కేంద్రముగనుండినట్లు దేరియుచున్నది.

వీరూరు కాననసభ

రాష్ట్ర జూలై 14:—వీరూరు కాననసభయందు కరిశ్రమల సమయము బిల్లును ప్రవేశపెట్టు సందర్భమున గా|| ఖా|| బి|| ప్రభుత్వము ప్రవరించుచు రాష్ట్రము ఆర్థికస్థితి సభి వృద్ధి మొనర్చుట స్వహాపరిశ్రమలకు ఆర్థికముగను, యంతరాయముగను సహాయ మొనర్చబడునని నుశీలెను. సహాయ మొనర్చబడు పరిశ్రమల భాగమును వికలమొనర్చి పరిశ్రామిక కాభివృద్ధి కారి దెలిసిన మావలగూడ చేర్చవలెనని కొందరు సభ్యులు మాదిరించిరి. ఈవిషయమును విచారించెదమని ప్రతిపాదనకు దగిరించిన పిదప బిల్లు బెల్లెకమిటి నియమించుటకు ప్రతిపాదన మంగీకరింపబడినది.

సీమకమలములు

యిప్పుడే కొత్త సరకు వచ్చినది.

అందమైన పట్టులుగలిగినట్టియు, మిక్కిలి మేలైనదియు, అద్భుతమైన కాంతిగలిగినట్టి సీమకమలములు యిప్పుడే అంటువచ్చునుండి తెప్పించితిమి.

ఒక క్యారెట్టుకు 1 మొదలు 20 వరకు రాళ్లు విధ విధ పరిమాణము లందుగలదు.

దానియొక్క గుణమును తప్పక మీరు గ్రహించి, ప్రశస్తముగా చెప్పుదురని

మా దృఢ నమ్మకము.

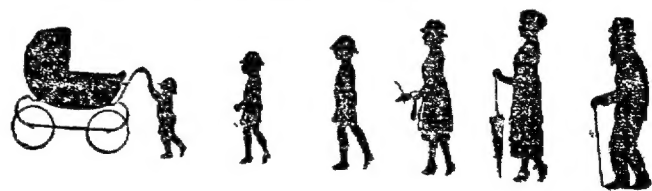
సూరమల్ లల్లుభాయి అండు కో,

సీమకమలముల దిగుమతి దారులు,

113, ఆదియప్పనాయకర్, వీధి, (కొత్తవార్ల చావడి సమీపం)

ఒకే ధర

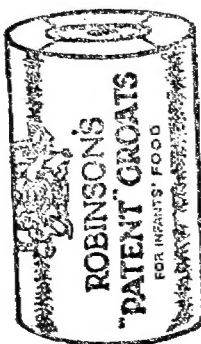
మదరాసు.

అన్ని ప్రాయములలోను

ఎంత పరిమాణమైనను

రావినన్ను చేతుంటు పొట్టడిసిన పెద్ద గోదామలు వాడటచే ప్రతియొక్కరిని లాభముగలదు. బిడ్డల తల్లులకు మిక్కిలి అమూల్యమైనది; బిడ్డలు బాగుగా పెరుగుదురు. రోగులకు దినక్రమేణ పుష్టి హెచ్చును. ముసలివారికి సులభముగా జీర్ణమగును, చాలకాలమువరకు జీవించగలరు. ఆరోగ్యవంతులు మిక్కిలి బలవంతమగుదురు. ఇవన్నియుగాక ఇది మిక్కిలి దుర్దియైన ఆహారము ప్రసిద్ధిచెందిన గొప్పవైద్యులు శిష్యులు చేయుచున్నారు.

Robinson's "PATENT" GROATS

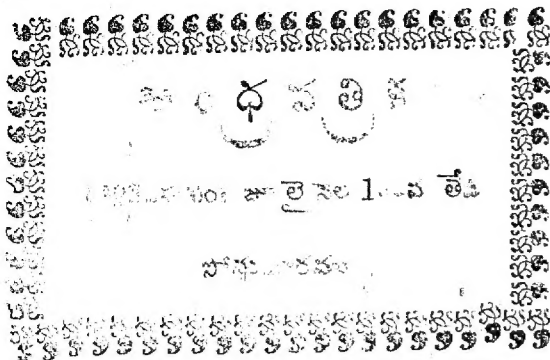
Manufactured by

J. & J. Colman Ltd., Norwich & London.

(With which is incorporated)

Keen, Robinson & Co., Ltd, London.

No 1

ఆంధ్ర కవిత

1928 వ సం. జూలై నెల 1-వ తేదీ

సోమవారము

సభాసంస్థానము

సభాపాటియాలా సంస్థానములకు గల తగాదాలో, సభాసంస్థానాధీశుడు పదభ్రష్టుడయ్యెనని ఇండియా ప్రభుత్వమువారు గావించిన ప్రకటనము ప్రజల కే మాత్రము సంతృప్తి గొలువదని ఎంచితిమి. ఇరవై సంవత్సరముల నే జరిగినది. సిక్కుల ఘనము వారిందు విషయమై ఆగ్రహపూరితులగుచున్నారు. శిరోమణి ప్రబంధక సంఘమువారి విషయమై చర్య దీసికొనవలయునని కోరుచున్నారు. ఇట్టి సంఘటనము, తమ సంఘమునకు అవమానకరమని భావించుచున్నారు. అసమృద్ధి సభలజరిపి తీర్మానముల గావించుచున్నారు. ఇతరుల హస్తములలోనికి సంస్థానము బాకుండ ఎదిరింపవలయునని, వీరు తీర్మానించిరి. న్యాయమూర్తి స్థూపర్థుగా రిచ్చిన తీర్పునుగూర్చి ఇదవత్సరమని దెలుపుట కాభారములు లేవు. ఆభారములున్నను, ఇటీవలనిర్మించబడిన స్వదేశ సంస్థానరక్షణ శాసనముక్రింద, బ్రిటీషు హిందూ దేశము నందలి ప్రజలు వ్యాఖ్యాన మొనర్చుట గాని, ఆందోళనము సలుపుటగాని నేరమగును. ఈచట్టపు ఫలిత మప్పుడే దెలిసి పచ్చుచున్నది. పాటియాలాకును సభాకును మనస్ఫుల్లమున, వాని పురస్కరించుకుని సభాసంస్థానాధీశుడు తన రాజ్యము నల విడువవలసివచ్చెనో దెలియదు. ఇందును గురించి ప్రభుత్వప్రకటనము తగిన హేతువులను గనుపరుపలేదు. ఆటుకేసులలో సభా పోలీసువారు పాటియాల సంస్థానమునకు సంబంధించిన వారిపై కేసులదెచ్చి శిక్ష విధించిరట. వేలకొలదిగ నడిచెడి కేసులలో, ఆటుకేసులందు న్యాయము జరుగలేదని దలచినన, ఇందు కొరకు సంస్థానమును శిక్షింపవలయునా? అన్ని న్యాయస్థానములలోను ప్రతి ఆభియోగమునందును, న్యాయము జరుగుచున్నదని ఎవరయినను రూఢిగ జప్పుగలరా? అట్టితెరి, సభాసంస్థానమును మాత్రము ప్రత్యేక పరిమాణము ననుసరించి పరీక్షించుట? సభా సంస్థానమునందలి న్యాయాధికతులు తప్పుజేసిపో, సంస్థానాధీశుడు ఇచ్చిరి కేసుల బాధ్యుడగును? అతనిపై ప్రత్యేకముగ బాధ్యత మోపుటకు కఠినబెద్దియో దెలియకున్నది.

మరియు విచిత్రము. ఇండియా ప్రభుత్వము వారి ఆగ్రహమునకు సభాసంస్థానాధీశుడు గురియైనను, బుద్ధిపూర్వకముగ నతడు తన రాజ్యమును ఇండియా ప్రభుత్వమువారికి వప్పగించెనని ఎంచుట కష్టము. రాజ్యవివరమునకు బలవంత మేమియు లేదని, ప్రజలు ఏకైకసంపదకున్నారు. సంస్థానాధీశుల సంకేతులభాగ దోలగించుటకు వీలగుచో, అట్టి పదవిని మాంచుటకేరెసి ప్రోత్సాహము గలుగదు. సభాసంస్థానము పదభ్రష్టుని గావించవలసినంత ప్రహేళిక జరిగినో తెలియదు. సభాసంస్థానాధీశుడు సజముగ ద్రోహమొనర్చినయెడల, అతని వ్యవహారమును విచారించుటకు నూతనముగ నిర్మించబడిన సర్వత్రము దెల్ల కోరియుండవలసినది. ఇట్టి విషయములో సర్వత్రముండలి జోక్యము కలుగ దీసికొన వీలులేదని, దాని యునికీవలన ప్రయో

జన ముండనేరదు. వారేంద్రమండలియొక్క ఉపసంఘ మొకటి విచారణపలిపి, నిర్ణయముగావించుట సులభసాధ్యము. సభాసంస్థానాధీశునికిని, తమ తోటివారు విచారించి నిర్ణయము గావించిరను సం తృప్తి గలిగెడిది. "ఆజ్" కత్రికా వృత్తాంతము ప్రకారము, మహారాజగారు బలవంతముగ తన రాజ్యమును వదలుకొనవలసివచ్చెను. వెంటనే వదలుకొననిచో, మహారాజగారిని ప్రాసిక్యూటు జేసెదమని బెదిరించుటల, ఈ కత్రిక వ్రాయుచున్నది. సభా మహారాజగారిపై సిక్కు-సంఘమునకు విశేషకారణము గలదు. సభా మహారాజగారు ఇంతకు బూర్వము దేశభక్తిని గనుబజుటి కర్తవడసిరి. రాజద్రోహ సభాశాసనమును, సామ్రాజ్యశాసన సభలో నిలిపెడిరెను. జాతీయవాదులపై సానుభూతి గనుకజచ్చెను. సర్ మైకేలు ఓడ్డయ్యగారు యద్ధమున కితడు చేయదలచినసహాయమును నిరాకరించిరట. మొత్తముమీద అధికారవర్గమునకు సభాసంస్థానాధీశుడు మొదటినుండియు ఇష్టుడుగాడు. అందుచే, ప్రస్తుతసందర్భములో దీసికొనిన చర్యకు రాజకీయోద్దేశము గలదని, సిక్కులు భావించుచున్నారు. ఇండియా ప్రభుత్వ ప్రకటనమునందు, సరియగు కారణములు గనుపించవు. మొత్తముమీద అనవసరముగ ఆందోళనము జరుగుట కవకాశము గలిగినది. ఇండియా ప్రభుత్వమువారు సరియగు కారణముల నయినను ప్రకటింపవలయును. లేనియెడల తమ యుత్తరువును రద్దుజేసికొనవలయును. మిగిలిన విషయములందువలె, స్వదేశ సంస్థానాధీశులలో గల సంభంధము విషయమునందును, రీడింగు ప్రభుత్వమువారు కఠిన చర్యల నవలంబించుచున్నారు. ఇట్టి దస్త్వీతి ఎప్పుడు దొలగునో తెలియదు. విషయపరిస్థితులొకదానివెంట వేరొకటి గుమిగుడుచున్నవి. భావి పరిణామ మెటులుండునో తెలియదు.

ఇంచితేపు ప్రభువుగారి ప్రసంగము : భారత స్వపరిపాలనము

ఇంచితేపు ప్రభువుగారు లండనులో కడచిన శుక్రవారము గావించిన ప్రసంగమునందు, ముఖ్య విషయములగూర్చి అభిప్రాయ మొసగబడెను. జర్మనుల నణగద్రొక్కి ఎటులయినను నష్టపరిహారమును సంపాదించుట వీరి కష్టము లేదు. ఇటుల సంపాదించగలిగెడి ధనమునకన్నను, యూరపు ఖండము శాంతిభరితముగ నుండుట ఎక్కుడు శ్రేయస్కరమని వీరి యుద్దేశము. హిందూ దేశ ప్రభుత్వమువారు వ్యయమును తగ్గించినందులకును, బడ్జెట్టును సరిపుచ్చినందులకును, వీరు ధన్యవాదముల దెలిపిరి. రీడింగు ప్రభువుగారు, సైన్యాధిపతియగు రాలిస్సను ప్రభువుగారును హిందూ దేశమును కఠిన హస్తములతో కరిపాలించుచున్నందులకు, వీరిని ఇంచితేపు ప్రభువుగారు ఆభినందించిరి ఇంచితేపు ప్రభువుగారి వర్ణనయందు అతిశయోక్తి లేదు. ఇరువుర కరిపాలనమును మిలిటరీ కరిపాలనముగ నున్నది. ఇట్టి కరిపాలనము ఇంపీరియలిస్టులకు ఫలితమును పురికొల్పునేమోగాని, ప్రజాభ్యుదయము గోరెడివారికి ఏమాత్రము సంతృప్తి గొలువజాలదు. లా, ఆర్డరులపేరుతో, నిర్బంధ విధానము తీవ్రముగ ప్రయోగింపబడుచున్నది. ఇందువలన ప్రజలకన్నను, అధికారవర్గమునకే ఎక్కుడు నష్టము గలదనట నిశ్చయము. పాలకులకును పాలితులకును తీరని ఎడబాటు గలిగినది. రీడింగు ప్రభువుగారి కరిపాలనము జరిగిన కొలదియ, ఈ ఎడబాటు ఇంకను విస్తరించు నూచనలు పొడ గట్టుచున్నవి. కన్సర్వేటివు ప్రముఖులకు మాత్రము,

దేశములో యుదయించిన సంక్షోభము గోచరింపక న్నది. హిందూ దేశమున బ్రిటీషు రాజ్య ప్రాబల్యమునకు భంగము కలుగుట కవకాశ మెన్నటికిని యొసగబడదనియు, ఇంగ్లండు యధీనమందున్న హిందూ దేశపు భావిస్థితి గూర్చి ఏమాత్రము భయపడ నవసరము లేదనియు, ఇంచితేపు ప్రభువు గారి రభిప్రాయ మొసగిరి. వీరి వాక్యములన్ని భారతీయుల కెన్నడయినను స్వకరిపాలనము లభించునాయని యనుమానము గలుగుచున్నది. బ్రిటీషు ప్రాబల్యము కెన్నడును భంగముకలుగనిచో, స్వకరిపాలన వెంటులభించును? రానురాను బ్రిటీషు ప్రముఖులనిజోద్దేశము బయల్పడుచున్నది. హిందూ దేశమునకు త్వరలో బుద్ధిపూర్వకముగ స్వరాజ్యము నిచ్చియింప యడుగంటుచున్నది. ఇట్టి సందర్భములలో జేయదగినకర్తవ్యమేమి? పరులపై నాధారపడి లాభములేదను సత్యమును భారతీయులు హృద్ధతము జేసికొనవలెను. స్వశక్తి విజృంభణము వలననే, స్వరాజ్యము తక్కువ లభించు ననుసంగతి చక్కగ గ్రహించవలయును. ఈవిషయమై కొందఱ కిటీవల సందియము లుదయించినవి. వీరు మరల ప్రాతపద్ధతులవలనకు దిరుగుచున్నారు. ఇట్టియపాయము విస్తరింపకుండజూడవలయును. స్వశక్తి బలపడినను, కన్సర్వేటివు ప్రభుత్వ పరిపాలనమునందు స్వరాజ్యము లభించునాయని విచారించజనదు. ప్రజలస్వాతంత్ర్యమును గుర్తించవలసిన తరుణ మే తెచ్చినపుడు కన్సర్వేటివులయినను తప్పుక గుర్తించదు. కన్సర్వేటివు పరిపాలనయందే, ఐరెండుస్వాతంత్ర్యము గుర్తించబడెను. ఈజుప్తునకు స్వపరిపాలన మొసగబడెను. తురుష్కులతో సంధిజేసి కొనబడుచున్నది. అందుచే ప్రజలు సంసిద్ధత జూపునపుడు, ఇంగ్లండులో నేపథ్యమువారు ప్రాబల్యముననున్నను, స్వరాజ్యము లభించి తీరును. భారతీయు లీసమయమున, స్వాతంత్ర్య సంచలనము జూపెదరు గా!

దారుణశిక్షలు

నాగపురమునకు వెడలెడి వాలంటీరులకు అధికారాలు దారుణశిక్షలను విధింప దొడంగిరి. గుంటూరునుండి వెడలిన అయిదుగురు వాలంటీరులను నాగపురపు రైల్వేస్టేషనుయొద్దనే ఆరెస్టుజేసి, వారి ఒక్కొక్క సవత్సరము కఠినకారాగృహశిక్షను విధించిరి. ఇట్టిదారుణశిక్షలవలన, సత్యాగ్రహోద్యమ మారబోవునని తలచుట ధ్రువము. అందుకుమారుగ, ప్రజలలో పతాకముగూర్చి అధికోత్సాహము గలుగు ననుటకు సందియములేదు. సేత్ జమకాలాల్ బజాజ్ గారికిని, దేశముఖు గారికిని జయిలులో ప్రత్యేక సౌకర్యముల నిచ్చుటకు అధికారులు బూనుకొనిరి. కాని, మామూలు వాలంటీరులకును, తమకును విభేదముజూపుట, బజాజ్ ప్రభృతుల కిష్టము లేకబోయెను. అందుచే, అధికారు లీయదలచిన సౌకర్యములను వారు నిరాకరించిరి. నిజ నాయకుల లక్షణమిదియే గద. అందఱతోబాటు తామును కారాగృహమునందు కష్టముల ననుభవించుటకు, వీరు ఘంసిద్ధులయిరి. ఇట్టి వీరులను బైకి దెచ్చి యుద్యమము విఫలముగానెందు. ఆంధ్రదేశము తన తనయులను సత్యాగ్రహ సంరంభమునకు బంపి, తన విధిని నెఱవేర్చుచున్నది. 18-వ తేదీన, అన్ని పాఠశాలలనుండియు వాలంటీరులు నాగపురమునకు వెడలెదరు. గాంధీమహాత్ముని ప్రేరణను, కవిత్వముగ జాతీయపతాకముపైనను తమకు గల భక్తిని గనుబజుచెదరు. అంతియగాక, అఖిలభారత కాంగ్రెసుసంఘమువారి కోరికపైని, 18 తేదీన ప్రతిగ్రామమునందును జాతీయపతాకమును ధరించి

ఊరేగింపుజరుపవలయును. అహింసకు భంగము కలుగకుండ జూచుచు, ఏ సంఘమువారిని బాధ పెట్టక, ఊరేగింపు జరుపవలయునని మీరు గోరిరి. ఆ దినమున, ప్రతిపక్షమును, పల్లెయు నాగపురము వలె ప్రకాశించును. ఒక్క నాగపురము బదులు పెక్కు నాగపురములు దృశ్యమవలెను. అధికారులు తమ కట్టుదలను విడనాడెదరని తోచదు. కలకత్తా భారణమును వారు సహించెదరని దోచదు. ఇటుల జన్మస్వాతంత్ర్యములకు భంగము కలుగుటచే, ప్రజలు వానిని రక్షించుకొన యవసర మెంతైన గలదు. లా, ఆర్డరును, పూజించెడి రీడింగు ప్రభుత్వమువారు విశాలదృష్టిని కలుగజాలరు. సత్యాగ్రహ ముదయించుటకు గల మూలకారణమును నివారించజూసరు. మైమైహముల నణగద్రొక్కటకు మాత్రము బూనుటచే ఎడతెగని ఆదోళనము జరుగుచున్నది. కాని, ఇది జాతీయ పునరుద్ధరణ మనకు విశేషముగ తోడ్పడుచున్నదనట నిర్వివాదాశయము. ఇందుకై అధికారవర్గము నభివేదింపవచ్చును. సత్యాగ్రహ మనకు అధికారవర్గము అవకాశమియ్యదని విచారించకల్గరాదేదు. ప్రతిష్ఠ కై ఇట్టి ప్రమాదముల కెన్నిటి కయినను, వారు లోనగుచుండురు. వీని నవకాశముగ గైకొని, ప్రజలు ఆత్మశక్తిని గనుజులు బాధానభవమునకు లోబడగలిగినపుడే, స్వరాజ్యము సమీపించుచుండును. జన్మస్వాతంత్ర్యరక్షణకొరకు, ఏజాతీయర్పణజేయ సంసిద్ధత జూపునో, అజాతీయత్వరాభివృద్ధి గాంచునట స్పష్టమము. ఈ మార్గమును విడిచి కేవల మంత్రాంగపద్ధతులతో కామముగడపుట, వ్యర్థకార్యము. మంత్రాంగమనందు, భారతీయులు అధికారులతో తులనగజాలరు. సత్యమను కవచమును ధరించి, ధర్మమును నిష్కర్షగ నవలంబించునపుడే, భారతీయులు నిరంకుశత్వమును ఆతి సులభముగ జయింప గలుగుదురు.

పార్లమెంటునభలో గల్లంతు

పార్లమెంటునభలో రానురాను, అల్లరిండకాట కట్టుకున్నది. ప్రాచీన సాంకేయిక మలుముల ద్రోసిబడుచున్నది. లేబరుకక్షభ్యులు, తమ యద్వేషములను కుండ బగలగొట్టినరీతిని వెల్లడి జేయుచున్నారు. తీయనగకలుకల, సెలవుగులైతి, అర్థగాంభీర్యముగల వాక్యములు, ఇదియన్నియు వెనకకుబట్టినవి. గ్లాడుస్టన్, ఆస్టిన్ డేవిడ్ తుల ధోరణి కిప్పున గౌరవము లేదు. జూన్ 27 వ తేదిన, లేబరుభ్యులను నలుపురను అధ్యక్షులు సస్పెండుజేసిరి. ఈవారమందిన లండను టైముస్పత్రికలో, యాంగ్లద్రగోళము వివరింపబడినది. ఈంగ్లద్రగోళము ఒకటింపాతికగంటకుపైగ జరిగెనట. శివోవులకు పాల్గొంటును దొంగించిన విషయమును మాకుట్టను అను లేబరుభ్యుడు చచ్చిపో మెదలిడి, ప్రభుత్వభ్యులవంకికు దిగి, ఇట్టిచర్య "కూనీ" యని పేరిడిరి. అందుపైని, "కూనీ" యనకదమును ఉపసంహరించుకొనవలసికదని కేసులు నలురేగెను. అధ్యక్షులు గూడ యటులనేగోరి. లేబరు నాయకులగు మార్క్ నాల్లుగారు ఏదోధముగ సమర్థింప బూనుకొనిరి. వెంటనే కేట్లే అను మరియొకభ్యుడేచి, మాకుట్టనుగారుపయోగించిన పదము సరియయినదనియు, దానికి వేరుఅర్థమున కల్పించగూడదనియు, కేసులేదు. అంతట గల్లంతు జరిగెను. రామ్సే మార్క్ నాల్లుగారు తమ యనుచరులను మందలించ జూచిరి గాని లాభములేక బోయెను. అధ్యక్షులు మాకుట్టను, వీట్లగా రిపురను సభనువిడిచి లేచిబొమ్మని ఉత్తరవిచ్చిరి. కాని, వారు కదలకబోయిరి. డిప్యూటీ సార్లెంటు

గారు వచ్చికోరినను, వారు వెడలిపోయిరి. అంతట వారిని సస్పెండు జేసినటులుగ హోంసెక్రటరీగారు ప్రతిపాదించగ, పార్లమెంటునభలో రంగీకరించిరి. అంతటితో యల్లరి యణగలేదు. స్పీకరును మరియొకభ్యుడేచి, "హంతకులు" అనియరువసాసెను. మరల వీరి గూడ సస్పెండుజేసిరి. పిమ్మట, సర్ జార్జి హార్లెను గారు, పిక్ వెల్ అను లేబరుభ్యుని యూధుడని అభిప్రాయించిరి. ఈమారు అధ్యక్షులు లూరకుండిరి. లేబరుభ్యులు గానివారిపై అధ్యక్షుడు కక్షపాతము జూపుచున్నట్లు, బుచ్చననుగారు నిందించిరి. అంతట బుచ్చనగారిని గూడ సస్పెండుజేసిరి. తుట్టుతుడకు సర్ జార్జి హార్లెను గారు తమాషణ గోరిరి. లేబరుభ్యులను ఇంతకావని సస్పెండు జేయలేదు. కాల నియమము లేక బోలుటచే, వారిని సభలోని కెప్పుడు రానిచ్చెదరో తెలియదు. సస్పెండు అయినను, ఈ సభ్యులకు సభ్యత్వపు వేతనము మట్టుచునే యుండునట. ఇట్టి గల్లంతులు పార్లమెంటునభలో తరుచుగ జరుగుచున్నవి. పార్లమెంటు సభాకార్యక్రమమును, హిందూ దేశపు శాసనసభలవారూ రనుసరింపవలయు నని వాదించెడివారు, ప్రస్తుతపరిణామమును గమనించుట యుక్తము.

సహాయనిరాకరణము

జాతీయభ్యుదయముల కవిష్కారము గావలయు ననిన, సహాయనిరాకరణము దప్ప వేరు మార్గము లేదని, అన్నికక్షములవారును గుర్తింప వలసినవచ్చుచున్నది విషయములు, అర్థిలవతన ప్రయోజనము లేదని వెనుకనే చెల్లినవచ్చును. సంస్కరణములకలనను, శాసనసభలకలనను, ప్రజాశాసనభ్యుదయము చేకూరుననట కల్లయని ఇప్పుడు స్పష్టమగుచున్నది. అట్టితెలి, మహాత్ముడు బోధించిన అనాహుద్యమమును నిష్కర్షగ కొనసాగించుటయే, ప్రజలకు శరణ్యమగుచున్నది. జె. బి. వెట్టిగారు అనాహుద్యమము గారు. నేటాలునందును, కేయాయందను గల భారతీయుల దృష్టిని విషయమై, సామ్రాజ్యపారస్త్వపుసంఘ కార్యదర్శిగ వీరు ఇండియాప్రభుత్వమువారికి రెండు లేఖలను వంపిరి. అధినివేశరాజ్యములలోని భారతీయుల హోదాయను, హక్కులను ఇప్పటివలెనే అసంపృప్తికరముగ నుండచో, సామ్రాజ్యములకు సంబంధించిన విషయములలోను, దేశోత్తర విషయములలోను, సహాయనిరాకరణము నవలంబించుటకు ఆదోళన మారంభమగునని, వీరు మందలించుచున్నారు. కేనియాతెల్లవారి కలుకులే కొనసాగుచో, హిందూదేశమునందు బ్రిటీషు ప్రతిష్ఠకు ముప్పువాటిల్లునని వీరు వారిచుచున్నారు. అధినివేశరాజ్య భారతీయు సమస్య ప్రస్తుతిస్థితిలో అనుకూలముగ కరివార్తమగునని దోచదు. ఇట్టి సందర్భమందు, వెట్టిగారు తాము జేయదలచిన సహాయనిరాకరణాదోళనమును కొనసాగించెదరా? కేవలము బెదిరిపుకొరకు ఇట్టి లేఖను వ్రాసియప్పచో, వెట్టిగారు భారతీయుల గౌరవప్రతిష్ఠకు తీరిని భంగము వాటిల్ల జేసెదరు. ఉప్పుపన్ను విషయమై, జరుగనని కేప్టెన్ ఆదోళనను జరుప నందులకు, హెయ్లీగారు శాసనసభ్యులను ఎత్తిపొడిరి శాసనభ్యులను నత్తము బొత్తుగ దగ్గిరొయినది. వెట్టిగారు ఊకబెడించి యూరకుచ్చచో, నగుబాట్లు వలెగుండురు. అటులగాక సహాయనిరాకరణము నుంబించి, అధినివేశరాజ్యభారతీయుల కడగండ్ల బాపదలచుకొనచో, వారికి కలుపురు తోడ్పడెద ననుటకు ప్రయత్నము లేదు.

వ్యత్యాసము

మధుసాననిషేధమును వలదని ప్రజలకు బోధించినందులకును, త్రాగెడివానిని నిరుత్సాహపరచి చదులకును, మధురలో దేశ సేవకులు పలువురు శిక్షాపాత్రులగుచున్నారు. హిందూదేశమునందు ఇట్టి చర్య నేరమగుచుండ, ఆమెరికా దొరతనమువారు మద్యపాననిషేధము కొనసాగుటకై తమ సత్వశక్తులను వినియోగించుచున్నారు. ఇంగ్లండునందునను, కరిస్తితులు మారుచున్నవి. పార్లమెంటు సభ్యురాలగు అప్టరుసతి, ఇటీవల నొక చట్టమును కామన్సుభలో ప్రతిపాదించెను. ఈ చట్టముప్రకారము 18 వ వత్సరముల వయస్సు గలవారికి మద్యములను విక్రయించగూడదు. ప్రభుత్వమువారి చట్టము నెదిరింపకపోలేదు. కాని సభ్యులు పలువురు ఆమోదించుటచే, మూడుమార్ల చట్టమును కామన్సుభలో చదువుట యయ్యెను. ఈ చట్ట మికమీద శాసనమనను. వ్యత్యాసములకును కరాధీన దేశములకును కరిస్తితులలో నెంతటి వ్యత్యాసము గలదో యూహింపవచ్చును.

సర్ మాంటాగూ వెబ్బుగారు

ఉప్పుపన్నును రాజప్రతినిధిగారు సర్టిఫై జేయుట కవసరముగలుగలేదని, సర్ మాంటాగూ వెబ్బుగారు లండను టైముస్పత్రికకు మరల వ్రాసిరి. రాబడిలో తరుగును పూడ్చుటకు వేరుమార్గము గలదని వీరి వాదన. సత్యము నీరీతివ వచించినందులకు, వెబ్బుగారు ఆంగ్లోహిందవులచే నిరసింపబడుచున్నారు. హిందూదేశమునందు ప్రజాశయములతో సాన భూతిగ నుబలచెడి యూరపీయునులకు వ్యసంఘమునందు గౌరవస్థానము లభింపజాలదు.

"స్వరాజ్యపత్రిక"

కైకేయిలో దగ్గిరల కళువంకరయ్య చాదరిగారి సంపాదకత్వక్రింద, నానూతనసాంకేయికవార్తక కలకత్తాలో, ఈపత్రిక స్వరాజ్యపత్రికమున ప్రచురణ పుట్టినపుడత్యంత కాంగ్రెసుభి జరుగుట! ప్రమాదావుచున్నది. చామగారు నాగపురపు సత్యాగ్రహము వివరించినను, ఈపత్రిక కొలియారుచున్నది. పత్రికాచరమునందు విచిత్రము గనబడుచున్నవ్యత్యాసాభిప్రాయముల దెలుపుచున్నట్లున, యాపత్రిక భిసందించెదము. స్వరాజ్యపత్రికపై పాటుబడిడి కత్తిరెన్ని బయలుదేరినను, అధిముగ కాలపు. ఈపత్రిక చిరకాలమరణి కాంగ్రెసు గౌరవమున క పాడుండుగాకయని కోరెదము.

స్థానిక వార్తలు

మదరాసు కార్పొరేషను:— కేపుతాయంగాలను 5-15 గంటలకు ప్రభుత్వమునందు మదరాసు కార్పొరేషను పాధానసమావేశము జరుగును.

మద్రాస్ ప్రభుత్వకార్యకర్తలసభ్యులను కా:— సర్ వాల్మీలగారు స్పీకరుయము మెట్టపాలయమునండి మద్రాసున కుదెచిరి.

సెషన్సుకు కమిటుచేయుట:— దొంగకెస్సునోటును మార్పులతో యత్నించిన కేసుకై, జి. పి. మెర్ ఆను నా మాంకరముల శ్రీధరక అనువతని జార్జిటౌను పోలీసుకొర్టు మేజిస్ట్రేటు హైకోర్టు సెషన్సుకు కమిటుజేసిరి.

ఒక స్త్రీ మోసముజేయుట:— ఎరిరాజు అను నామాంకరముగ ముస్లిముడు ఆర్యద్రావిడు కన్య మ్యూల్ అనుస్త్రీయ్య నుగ్గురుపేటర టిక్కెట్టుకొనవలెనని చెప్పి 14 ఆర్యుల గైకొని కొరుకుపేటకు పాతటికట్టునొక కాని అమెరికెచ్చి మోసముచేసి పారిపోయిండుకై ఆమెండ్లెంటువై అరెస్టుజేయబడి జార్జిటౌను పోలీసుకొర్టు మేజిస్ట్రేటుచే మోసములు కరిగితిని నిందింపబడినది.

బ్రిటన్ లోని భారత విద్యార్థులు

మేస్సేయరు కుటీరము

పాటూగారి యంత్రాధిపతి

గౌ. శాస్త్రి మాట్టు ప్రాచుర్యము గా గ్రామపాఠశాలగా, కడప జిల్లా కలెక్షన్ - 14 వ తేదీ నాయంకాలము 8 గంటలకు, మన కామం క్రింద యంత్రాధిపతి మండిరమునందు 24 సంవత్సరము, క్రింద యంత్రాధిపతి కార్యదర్శి యగు శ్రీ. బి. పాటూగారి "బ్రిటన్ లోని భారతీయులు" అనే గూర్చి గుమారాక అర్థశతకాల ముద్రాపించిరి. పాటూగారి రీతిభక్తి లండన్ నుండి వచ్చిరి. వారప్రకటన తమ సంఘమునకును తెలియించిరి. ఆగ్రహ భారత విద్యార్థుల యంత్రాధిపతి నిర్మించ బడిన మేస్సేయరు కుటీరమున, ఎడిన్ బర్గ్ ముగ్గురు సగరము లందు భారతీయులు నివసించెడి సంతకామలములను చూచుట కిట్లనిచ్చెను. తమ యంత్రాధిపతి కొలది మాటలలో వర్ణించిరి. కథన పూర్వము ఆంగ్ల విద్యార్థులను, ఆంగ్ల విద్య కర్తవ్యంబున మనము విద్యార్థులను వచ్చియుండిరి. సభ 6-45 గంటలకే ముగిసెను. ఈ కార్యమును పాటూగారిచేసిన మాటలలో నీ క్రింది ముఖ్యములు:-

విద్యార్థిభావము

బ్రిటన్ లోనుండి భారత విద్యార్థులను గూర్చి వినుట కింతటిది యేలేనిదియందు విశేషమున్నది. మన భారతీయులు ఆశీర సంవత్సరముల కాలమునుండి బీర్మయాత్రలు సుఖపుటయందును, వాయువిమానములందు వర్తనలు మొనర్చుటయందును, ప్రసిద్ధి కల్గినవారు. నేటికి మన కాయిత్యము మొక విధముగ నిలచియున్నది. విశేషములు బోధనకు కుతూహలము మనములకు బ్రిటన్ కు వెదలి విద్యార్థులలో రెండురకములవారులైనారు. కొంతవారయందు మనోరంజనంబులందు, ఆగ్రహకు వెల్లి ఆగ్రహి సందర్శనములు తెలిసికొని వారి కనుకలముగ ప్రార్థించి ముఖము నుంచువారు మొదటిరకము. అట్లుగాక, ఆగ్రహి విషయము లేనియు రెండవరక, వినుగెత్తి ఆకాంక్షము గలిగి స్వదేశీస్థులగు వారు రెండవరకము. ఇట్లే రెండురకములవారున్నారో లేనో అనువిషయము మనము ప్రస్తుత మెరుగొనదు. ఏది యెట్లున్నను, విశేషములకు వెదలు భారత విద్యార్థుల సంఖ్య ఏమాత్రమున తగ్గుటలేదు. కరి ఆనందసంవత్సరములలో, సందర్శనమున కిదియు అయిన కందల ముం ది కం తు న బ య ట బో థు చు న్నారు. ఆ కర్మల బీర్మయాత్రా భిలాషను న కింను గలదు. తేజమును, సమృద్ధియును వాటి ఎన్నికల్ల మెల్లమూరమైనను మనము నులభముగ బోవుచున్నాము. ఇట్టి విశేషములకు భారత విద్యార్థుల ధీక సంఖ్యకలముగ వెదలకుండుటకు, భారత దేశమునందలి విద్యార్థిభావములందు సంస్కరణము గావించుటకు తగినోపాయముని కిట్లు సంఘమువారు తమ నిరీక్షయందు కిచ్చుచున్నారు. కాని విద్య యిది కేమి, విద్యా విధానమును సంస్కరించుట యెట్లు, ఆ ఏ భారత విద్యార్థిని ప్రవృత్తించెను, ఆతను వెంటనే సమాధాన మిచ్చుటలకున్నాడు. ఈలోపున శేషోయిక విధానము జరుగుచునే యుండలేదు. బ్రిటన్ నందు సామాన్యముగ 1,500 మంది భారత విద్యార్థులుండును. వాక ఆదేశములలో నక్కడక్కడ తమకు కావలసిన విద్యకర్తవ్యంబునుచుందురు. లండన్ నుండి ఆ సంఖ్యలో వర్ధమానమునకుండును. ఆగ్రహకు, కేంద్రీడ్డి, మ్యాస్సేయరు, బర్మింగ్హాము, ఎడిన్ బర్గ్, ముగ్గురు విద్యార్థులయములందును వచ్చుచు నుండును. భారత దేశమునకు ఈ 1,500 మంది సంఖ్యయు ఆగ్రహమును పురిగొల్పును. ఎవరో నేను మన కొనుచుండిన కాలమున, ఒక్కమదరాసు క్రింద కాలాల యందే 1,500 మంది వచ్చుచునుండిరి. కాని బ్రిటన్ లో నట్లుండుటకు మీలేదు. ఇంతియందు విద్యార్థులకు కిత్లు మొనగుట కొకే విశ్వ విద్యాలయమునందు కరుణుండునపు.

నివాసము, అవకాశములు

విద్యార్థులనుండి బ్రిటీష్ సాక్ష్యక బల పోవుటయే కాదు, ఇంతియందు కిగిలినవాననులన్ని వారి కరుణలకాదు టకు తగినసంఖ్యను నుండదు. అందుచే ఆచ్యుటకు వెదలినవారి నశేషము కిగిలినవచ్చుటయు కిట్లనిచ్చు చుండును. నూతనవిద్య విద్యార్థులనులగు ఆగ్రహకు, కేంద్రీడ్డిలనుండి వానియందు చక్కలులెట్లందే మ్యాస్సేయరులనుండి (పాత విద్యార్థులయములు కేసులు బ్రిటిషు విద్యార్థులకుసేసే స్థాపించబడిన వనియు, వారిని మొట్టమొదట కరింపటనీ వచ్చుచున్నవనియు, వారి

వారి కార్యనిర్వాహణము నిష్కలముగ ప్రకటించుచుండును. అవిద్యార్థులయధికారులు తమ క్రికొలది సహాయముచేయు చుండును. వారిని నిండించి లాభములేదు. కాని కరుణారసమును తేజపోలేదు. కొందరి కిచ్చుచున్నను నున్నై తమకటాకు విశ్రాంతిలను ప్రసరింపజేయుచున్నాడు. అమెరికాలోని కార్యము విద్యార్థులయము యింగ్లండు తార్కాణము. మన యంత్రాధిపతి బ్రిటన్ కు బయలుదేరుటకు పూర్వము అక్కడ చేరగానే ఏమిచేయుట ఎవరవద్దను పోవుట యను విషయములను వారుగ సాలోచించుకొని తమవారి ప్రయాణము వారంభించుట యంత్రాధిపతి నుండును. కిట్లు సంఘనిరీక్షింప విషయములై కొంతవరకు అభిప్రాయములను స్పష్టపరచిరి. కిట్లంద్రుల అవి శేషమే విద్యార్థులవైతములకు హేతువగుచున్నది. కాలాలలో ఇంతియందు మార్గము చేర్చుకొనవచ్చు నను నియమ మిచ్చుట విశేషముగ పాటించెదను. బ్రిటన్ లో నట్లుగాక ఫలూకాకే మను బట్టి వారు కరిమకు నియమముల నేర్పరుచుకొందురు. విద్యార్థులయధికారులు మన విద్యార్థులను శేర్చుకొనయెడల కర్మము కలన వారట్లు తెడల గొట్టుచుండిరి నీ మనము కలంకరాదు. నియమాను సరణము వారి కార్యమునందలి నుఖ్యములము. సాంకేతిక కేటందు కరికేమ కై వెదలువారు ముఖ్యముగ తమకర్తవ్యమును నిర్ణయించుకొని అటు కేసుట యంత్రాధిపతి నుండును.

బాలుర కష్టములు

మనవారు సామాన్యముగ బొంబయి కలెక్టరేట్ లు ఏనుగులలో, అట్లే మన విద్యార్థులు ఇంగ్లాండున కేసుట వోద్యముగ కర్మమునందు. వారు తమ స్వగృహముల నుండి సామ్యేమి యు కిగిలినారు. ఇచ్చట మనకు ఎక్కువ విలువ లవాడెను రూపాయి, అచ్చట పాను. అపు టకుపోగాక, సామ్యే వెల్లి కర్మమునలెనో మనకు తెలియ కుండును. కొందరు పానులను రూపాయిలలె ఖర్చుపెట్టుదురు. ద్రవ్యమును పొదుతుక వాడుకు వారికి తెలియదు. సామాన్యముగ భారతీయులందు, బాలుగు సామ్యును నిలవజేసి పెట్టుకొను సభ్యముగ లేదు. కిట్లంద్రులు తమ బాలుర కట్టి యభ్యాసమును కలగజేయరు. ప్రాప్తసాపరచరు. అట్టి యభిప్రాయము కిట్లంద్రులకు గాని బాలురకుగాని స్ఫురింపదు. ద్రవ్యమును బాలురు పొదుతుక వాడుటయు, ఖర్చు పెట్టు సామ్యుకు లెక్క వ్రాయుటయు, ఆ యాచారము మనకు లేనేలేదు. సామ్యులేక ఇంగ్లాండుకు వచ్చిన, వారికి సహాయము చేయుగా రెండు "బీదవిద్యార్థి నిధి" యను పేర నొక సంఘము గలదు. వారు ద్రవ్యము లేక ఇచ్చుటలలో నుండి విద్యార్థులకు క్రికొలది పాను మొనగు చుండును. ఒక్క 1921 వ సంవత్సరమునందే వారు ఇంగ్లాండుకు తొమ్మిది వందల పానులను ఖర్చుపెట్టిరి. కేరలము ఇచ్చుటలలో నుండి సామ్య మర్తవ్యముగ నుండిన భారత విద్యార్థులకు 80 మందికి వారు సామ్యును పంచిపెట్టిరి. ద్రవ్యము లేనివారు ఇంగ్లాండుకు వెదలి ఇచ్చట కష్టముల పాలుగుట ఎందుక? బీదవైతములను చూడబాలక బీదవైతము కొంచెము ఎక్కువ ద్రవ్యమునలె కల యితిర భారత విద్యార్థులు ఏకే అప్పుడప్పుడు సామ్యు చేయుచుండును. కాని వాస్తవము ఎల్లప్పుడును స్వగృహములనుండి ద్రవ్యము పుష్కలముగ రాదు. తోడి విద్యార్థులకు సాయము చేయుట కలన, తమ యక సరముల కేలేక వాధక ముండు విద్యార్థులు దురదృష్టవశాత్తు నూటికి మూడు 60 లేక 70 మందివరకు నుండును. ప్రపంచవర్తకవారములందు జ్ఞానశేధితి యుజే మన బాలుగు ఇంగ్లాండుకు కర్తును. కాని సామ్య మొదలియగునపుడుకంటే కచ్చట నుండునను ప్రయోగి కర్తును. వాకును అట్టిభ్రమయే యుండెను. నేను కేపున ఒకటివారము వారురాత్రి దిగిరి. వాసామ్యమును పట్టుకొనుటకు కూలి లేకుండిరి. వాకుకముచూచి కచ్చుచుండిన ప్రజలు గుంపులు గుంపులుగ బోవుచుండిరి. (కామ్యోజరప్రాక్రైస్తవయంత్రాధిపతి సంఘపు మేస్సేయరు కుటీరములకు మార్గముల తెలిసికొని ఒక రైలులో వెళ్ళిరి. కుటీరము చేరిరి. ఎవరుపోయినను, అక్కడ కరణి యొనగబడును. సామాన్యముగ నచ్చట విద్యార్థులు కిట్లకలారు చుండును. భారత విద్యార్థులలో కొక రొకరికి పరిచయ మేర్పడును. అచ్చట అవకాశమును నడపునది నలుగురు కార్యదర్శులు మార్గము. వారు తమ క్రికొలది పనిచేయుచుండును.

స్నేహభావము

ఇది గాకను, మరియొక సంవత్సరము గలదు. బ్రిటిషు వారిని భారతీయులకును పరిచయము నులభముగ నేర్పరుట లేదు. కిట్లకేలేవు వానికి బెంగాలీయులతో పరిచయ మేర్ప

గుచుకొనుటయే ముఖ్యముగ నున్నది. మేము కలెక్టరేట్ లో నుండున బాలుగు సంవత్సరములకాల ముండిమి. కాని బెంగాలీ యులతో పరిచయము కుదిరినదిగాదు. కనుక, బ్రిటిషువారితో ములభముగ పరిచయము గలుగుటెట్లు? నూనములు నడచును. సంవత్సరములు గడచును. అంతియకాని బ్రిటిషువారితోడి పరిచయము మౌనము మనకు కుదురును. మనయుగములు లండన్ ఎడిన్ బర్గ్, ముగ్గురు సగరములకు బోవుచును. అచ్చట కొంతకాలము నివసించురు. తిరుగవచ్చునపుడు, మొదట అచ్చటికి వెదలినప్పటివారిలెనే యుండును. ఇట్టి యిచ్చుటలను తొలగించుటకు మేస్సేయరు కుటీర మొత్తయేని తోడ్పడుచున్నది. ప్రతి సాయంకాలమున అచ్చట ఏవో యొక విధముగ కాలము గడచి పోవుచుండును. భావనములు పంక్తియందు జరుగుచుండును. వారమునకు రెండుమారులు కార్యదర్శులు భారత విద్యార్థులందఱను కలసికొనుట కవకాశముల నొనగూర్చురు. బ్రిటిషు విద్యార్థులను అచ్చట చేరుదురు. అనేకులు పరిచయముచేసికొందురు. గాథలుగు మైత్రి ఆగ్రహముగ నెలకొనుచుండినను, బ్రిటన్ లో నేక యాగ్రహములకుండును. అట్టియాగ్రహములలో బడకుండు నిష్కలముగ భారత కేటమునకు మరల వచ్చుభారత విద్యార్థులను కూతుని యనగచ్చును. అట్టివారగు ఇట్టియా కర్మములలో బడకుండునటుల మేస్సేయరు కుటీర మొత్తసాధనముగ నొప్పుచున్నది. ఎప్పుడప్పుడు ఎవరో కెట్లెట్లు సహాయము చేయవలెనో కార్యదర్శులెరుంగుదురు. ఇదియొక గాక బ్రిటన్ నందు నుండున సలూదియందు సలూదియెరుచుండి భారత విద్యార్థులకు గలరు. లండన్ సగరమునందు మాత్రము నుమారక పనియెరుచుండిగలరు. వారు అభ్యాసకమున ప్రతిదినమున ఈ మేస్సేయరు కుటీరమునకు వచ్చును. వారిలో మేసాము గలుగుటకు బాలుర కరకాశము లేవును. మన భారత విద్యార్థులు మిక్కిలి అడవునలోను, గౌరవముతోను అచ్చట మెలకుచుండురు.

మేస్సేయరు కుటీరము-ధనసహాయము

క్రింద యంత్రాధిపతి సంఘము ప్రకటించుచును నేనకేయుచున్నది. ఈ కార్యధానిలోని జయించారము కొందరానంద్రున సహాయము చేయుచున్నాడు. ఇప్పుడు కుటీరముందు ప్రదేశమును రాకెల్లరు ధర్మ కరలసంఘమువారు కొనినారు. కింద నవిద్యార్థులయ భవనములకు ప్రక్కన 6 ఇండ్లకై నూతనముగ క్రికై ప్రదేశము కిగిలినది. కంటకాలగడను, ఫలహారకాలగడను, అనేకులవృత్తముండును. బసవన, అన్నిటికి ని కరుణుండును. చదువు కొనుటకు అంతకన్నను నిక్కమైత్ర దేశము కేరొకటి యుండదు. ఈనూతన భవనముల నిర్మాణమునకు ఇరుకెయిదువేల పానులు కావలసియున్నది. ఇందుకై బ్రిటిషు వారు ఆ పేలపానులనిచ్చిరి. అమెరికన్ లెదువేల పానుల నిచ్చిరి. భారతీయులు నుమారు మూడువేలపానుల నిచ్చిరి. అనంతముగ కనీస మెదువేల పానులెను కావలసియుండును. ఈభక్తు లచ్చినవారిలో నెకలై నను పెద్ద మొత్తమునకు చెక్కునీ నుడలచి యున్నయేల- (పురు) ఇది అచ్చటకు పంపబడును. సామ్యు ఎచ్చటను దొంగని యీ రోజులలో గూడ నీపాటి మొత్తముల చేరుచుండుట సంకోచకరము. మేస్సేయరు కుటీరముయొక్క ఆకర్షణను ప్రజలుగ్రహించినటు కిదియొక ప్రబలనిదర్శనము. ఈ మొత్తమైనను, ఆరమానముల లో కలనే వనూలైంది. స్వగృహమునుండి ఖర్చులకు ద్రవ్యమురాక వచ్చినసామ్యు నితరులు కిగిలినయిండి సుఖమున కిక్కర, వినుగెత్తి దిక్కువోక నుండి విద్యార్థులకు ఈ మేస్సేయరు కుటీరము మనస్సుకు విశ్రాంతి నిసాగలదు. బ్రిటిషు వారు ఇచ్చుటకువచ్చి మనమైత్రి సంపాదించుకొనుట యంత్రాధిపతి నుండునో జనవారును అచ్చటకువెల్లి వారి మైత్రి సంపాదించుకొనుట అంతరము క్రమ- (కరకాగ్రహము)

అగ్రా సనాధి పతి

సభాధ్యక్షతవహించిన గౌ. శాస్త్రి మాట్టు ప్రాచుర్యము రెండునిముసులు మార్గమే ప్రసంగించిరి. నేను బాలియలో కాలాల కార్యనిర్వాహక సంఘము నందొక సభ్యుడను. బ్రిటిషు సామాన్యములోని యన్ని భాగములనుండి విద్యార్థులను చేర్చుకొనుటయందు దాకకాల ప్రసిద్ధి కెందియున్నది. మాఖ్యముగ భారత విద్యార్థుల కష్టమును అందు ప్రదేశముండును. ఇంగ్లాండునకు వెదలు భారత విద్యార్థులకై ఇంకను సాకర్మముల నొనగూర్చుటనని పాటూగారిచేసిన అభిప్రాయముతో నేను సంపూర్ణముగ కేకీధించుచున్నాను. ప్రత్యేక భారత కరణి గృహములందు, భారతీయుల విచారణ క్రిందనుండుటకే భారత విద్యార్థులను ఇంగ్లాండు నకు పంపువో, దానికలన లాభ మించుకేనియు నుండదు. ఇంగ్లాండు నకుబోవువారు అచ్చట పరిశీలులగు గ్రంథునించి వాని కను

హాకోర్పు వార్తలు

[గౌ. న్యాయ. రామేశం, వ్యాసము]

మొదట బాలికను తీసికొని పారిపోయినవారము

మేరియామ్మ అను నొక మొదట బాలికను దురుద్దేశ్యముతో తీసికొని పారిపోయినందులకు తీరచర్యలు చేపట్టినట్టివారము లో 1 సంవత్సరము క. శి. పొందిన రాంబప్ప అనువారని పత్రికాపత్రమున వినెను. ముత్తయ్య మొదటియాయగారు ఆపీట పెట్టినవన నేడు గౌ. న్యాయ. రామేశం, వ్యాసముగారు యెదుట విచారణకు వచ్చెను.

బాలికయొక్క 16 సంవత్సరములకు లోపుగ నుండెనని (పాసికామననందు రుజువుకాలేదనియు, లేడి కబ్బ అనిపించు నట్లు సాక్ష్యములను బాలికయొక్క 14 సంవత్సరముల లోపుగ నుండెనని తెలిపెననియు, ఆ సాక్ష్యము సరికాలేదనియు, నోటిలో 29 దంతములు ఉన్నందున వయస్సు 17-21 లోపుగ నుండవచ్చుననియు అప్పీలునందు వాదించబడెను.

గౌ. న్యాయ. ఎయిలెండు ఆడ్వర్సరీ గారు వేసిన సలహాలకు పూర్వము కేసును విని మొదటి సాక్ష్యము తృప్తికరముగా లేదని తలచి బాలికను మరల మైద్యకళాశాల పీల్చిపాటా కలికిలింపవలెనని నిర్ణయించిరి. ఆలాగుననే మేజిస్ట్రేట్ సాక్ష్యము వేడు తీసికొనబడెను. నోటిలోని దంతముల వలన వయస్సును నిర్ణయించుటకు పీటలేదనియు, ఆర్థమును తృప్తికరముగా లేదనియు మేజిస్ట్రేట్ చెప్పెను. ఎటువలెడియో పోట్ గాపులనుబట్టి చూడ బాలికకు 18 సంవత్సరములకు పైగా నుండవచ్చునని సాక్షి చెప్పెను.

మేజిస్ట్రేట్ సాక్ష్యమునుబట్టి కేసును జరిగిన 10 నవంబరు 1921 నాటికి బాలికకు 16 సంవత్సరములకు పైగా నుండవచ్చునని గౌ. న్యాయమూర్తులు అప్పీలు సంగీకరించి ముద్దాయికీటును రద్దుపరచిరి.

కాశీలికు ఆర్పివినపు:— పోపుగారు తిరుచినా జల్లి వాస్తవ్యులగు జె. రాకుగారిని తూర్పువైపు దైయినను ఆర్పివినపుగ నియమించిరి. ఇంతకు ముందెప్పుడును భారతీయులకు ఆర్పివినపువదని ఇవ్వబడలేదు. వీరిని ఆధిపత్యమునకు ఆర్పివినాను పీడించుటకు సెంట్రల్ ప్రెజిడెన్సీ పాఠశాలయందు విద్యార్థులగు. వాద్రాసు ఆర్పివినపు దాక్షిణ్య జె. ఈనా గారు అగ్రాధికారిగ నుండిరి. రాకుగారిని ప్రశంసించుచు వి. తిర్యకపా, పోపుగారికి కందనము లర్పించుచు మరి యొక తిర్యకపాను గావించుటచేసెను.

కాకినాడ ముద్రాక్షరశాల

వీడియందు కేరళమున కడపరమైన యన్ని అచ్చుపత్రములు ఆంధ్రమునను ఇంగ్లీషునను సరసమైన భరతుల చక్కగా వేయబడును. ప్రస్తుతము కాకినాడయందుగల యకడపరమనుబట్టి ఈ ముద్రాక్షరశాల నూతనముగా స్థాపించబడినది. దేశభిక్షువులు తగిన ప్రోత్సాహము నొసగి మా సంకల్పమును సఫలముచేయ ప్రార్థితులు. ముందపాక రంగయ్య, కోటిమర్రి రిఘుపతిరావు, కాకినాడ ముద్రాక్షరశాల, బ్యాంకింగ్ డివిజన్, కాకినాడ.

గుణముగ ప్రవర్తించుట యొక క్రమముగా నుండును. ఇచ్చటను నివసించుటకులగు గృహము లాధిమీయే ఆదేశముగ ఇచ్చటకేలేందు ఆంగ్లేయులును ఈదేశమును ప్రేమించును. ఇచ్చట పీఠవిధులు గలవని, వారి కనుగుణముగా ప్రవర్తించుటయును. అట్లు ప్రవర్తించక భీకరింతుకొని యుండిన, అసమర్థులగు నుండును. ఎడిస్ట్రోలం దను నగరములందుండినట్లు వారిచ్చట నివసించుటచేసెను. ఈ భర్తమును నిర్వహించుట కిది యొకటియే తోడ్పడును. తాను వలించుకొనిన దేశమునందు ఆదేశమున కనుగుణముగా ప్రవర్తించవలయును. ఈవిధముగ భిక్షములు అంతుకలము భారతీయులకును (బిలిషువారిని దృఢపను స్నేహము నిలిదియుండును. భారతదేశములోని ఆంగ్లేయులు అన్ని విధముల భారతసాంప్రదాయముల ననుసరించుటయు, ఇంగ్లాండు నుండి భారతీయులు అచ్చటివిధులకు కనుగుణముగా ప్రవర్తించుటయు, రుచిదేశముల మైత్రీ సాధనములగును. కలకత్తా భవనము. రకరకము సౌనుండరంగారు అభ్యుత్థానికి కృతజ్ఞతా గూర్చుకుని ఎదుటముల నిర్మించుటలో నిధి ఎరిగినను.

ప్రేమావలోకనము

కార్పొరేషను ఉద్యోగుల సంఘమువారి ప్రదర్శనము

చెన్నైలో కార్పొరేషను ఉద్యోగుల సంఘమువారు నిన్న సాయంత్రము 5-30 గంటల వార్షిక పురమందిరమున రావు సాహెబు పి. సంబంధం మొదలయ్యారు గారిచే ప్రాయశాపిత ప్రేమావలోకనమును నాటకమును ప్రదర్శించిరి. ఈనాట కమునందలి యతిస్వత్వము హాళ్యకృంగార రసమిలికించును రసపుత్ర చరిత్రాత్మకమునైకడు మనోహరముగా ఉన్నది. తదనగుణముగ సమర్థులగు నటులు దానిని ప్రదర్శించి చురుకైన వన్నె వెచ్చిరి. సరిగా 5-30 గంట వాటికము ప్రారంభింపబడి సరిగా 9 గంటలకు ముగింపబడెను. ఇందు పాత్రధారులందరను ప్రశంసనీయులే యుకను ప్రధాననాయక పాత్రను ధరించిన టి ఎస్. కుప్పుసామి గారును, ప్రధాననాయకుడగు జయసింహ పాత్రను ధరించిన ఎస్. ఎం. కామాక్షిగుండర్ కాస్త్రీగారును, తారాబాయిగారు యగు తులసిబాయి పాత్రను ధరించిన ఎం. శేఖరాచారిగారును, జయసింహ అనుచరుడగు మహాలింగు పాత్రను ధరించిన ఎం. ఎస్. శ్రీనివాసంగారును, పూర్వర రాజమారుడు నన త్రివాడుగు మదనసింగు పాత్రను ధరించిన పి. చిన్న సామయ్యగారును ప్రత్యేక ప్రశంసలకు పాత్రులు. తారాబాయి తులసిబాయి జయసింహ పాత్రధారులు గాన కాలమును పాత్రోచితాభిసయమున చక్కగా కనబరచి సభ్యుల హృదయించినవారి. తారాబాయి రూపసాందర్యము, నడక కిది, చాచ చక్కము, తోమల మయ్యు ప్రశంసలకు మగు నవోనైపుణ్యము, గాన కాలము ఆత్యంత శ్రేణులను జయింపెను. ఉదయసింగు, వీరసింగు, చెయ్యసింగు, జుల్ఫీగారును, మహమ్మద సా ముక్కు గు పాత్రలను ధరించిన వారు వాడే బాగుగా ప్రదర్శించిరి. మొత్తము మీద ప్రదర్శనములో క్లాఫు నీ యె తు గ ను వు ది. శేఖరాచారి, శ్రీనివాసం, చిన్న సామయ్యగారు ఆమాత్యకర్తయను తెలిపారుల తనమును భీమత్వమును అనగరకకన బాదుగా ప్రదర్శించి హాళ్యకృంగారు చక్కగా పోషించిరి. వీరిదివరకు ఆంధ్రమున ప్రసిద్ధి గాటకమును ప్రదర్శించిరి ఇప్పుడు ప్రేమావలోకనమును ప్రదర్శించిరి. రెండునాటకములును క్లాఫు పాత్రములుగానే యున్నవి. ఇటులే వీర శి భామద్యయమున ప్రదర్శనముల గావించుచుండగలరని నమ్మదము. ఈవిషయమున శత్రుత్వ క్రద్ధులైన సుభూద్యోగులందరను ముఖ్యముగా గౌరవ కార్యదర్శులలో నొకరు వి. వి. గోపాల కృష్ణరావుగారును ప్రశంసనీయులు.

ప్రస్తుతక కృష్ణి వరల్డు! జీవితము వివిధముగా గలవనీ! ఆచరించు మార్పుకొనండి! దీర్ఘాయువులు కలగ!! ఎట్టి వ్యాధికై ననూ మందులుగాని కొరతగాని ఆక్రమి లేని జలనూయికిరణ చికిత్సయొగ వ్యాధియు కడకుల నగలం దించి పరిపూర్ణాశ్రియ పొందవచ్చును. జవాబు నిమిత్తము టపాటిల్లెలు వుంచి ర జమహేంద్రవరమునందుండు బొల్లా క్షరద నుండర గోపాలరావు ప్రకృతిచికిత్స ప్రోత్సాహకర్తకు వెంటనే వ్రాసి తెలిసికొనండి. జలనూయికిరణ ప్రకృతి చికిత్సాశ్రియ బా శాశ్వతము, రాజమహేంద్రవరం.

ప్రకటన

తెలుగుతాలూకా నిడదవోలు స్టేషనుకు అంటి పెకనకాదు తనాళ్ళిందారు ముగిసి మహమ్మదిల్లి సాహెబుగారికి అగ్ని తగాదాలవై 1600 కుర్రపుకడకుల స్థానము అందులో సామంతు నుమాను 1500 కుర్రపుకడకుల కొట్టున్న పిల్ల యి. పురుషులు గాన నిలయుటకు ఆదేశపీఠము మి కల్లూరి రామారావు పురుషులగారి ఏలూరులో నివసికొన్న యెడల వేరొ పురుషులు చేరుదేవులు
ఏలూరు } వల్లూరి రామారావు,
16-7-28 } పీఠము.

జాతకరత్నము

గొప్ప కర్మధర! అర్థభరీ! ఇన్నుతమోతమోపుట్టిన లేడి వేళ్ళ మున్నగునది లేకయే భారత్వ ఫలితములను క్యాకర్తరు రిడింగ్తో సహా యెన్ని సంకల్పముల కైనను జ్యోతిషుని సహాయము అక్కరలేకయే తమంతట తాము వ్రాసికొనగలరు. భూము, సంతానము, ఆయురారోగ్యములు మున్నగు ద్వాదశభాగము తో మీ మీరొక కములను మీరే వ్రాసికొనగలరు. ఇది యింటిజ్యోతిషుడు. దీనివలన 20-00, తెలంగాణలో గా కొనుకొని 1-00-00 క్లాఫుకు, అయితో జాతకములు సామయిధరకు పంపవలెను. (164) గ్రేటు యిండియన్ జ్యోతిషాలయము, అగి. కోట, విశాఖపట్నం రైల్వే.

వాతావరణస్థితి

1923-సం. జూలై నెల 16-వ తేది సోమవారము

జిల్లా ముఖ్య నగరములు	తేది 24 గంటలలో ఆర్మిక్స్ వర్షము	తేది 24 గంటలలో ఆర్మిక్స్ వర్షము	తేది 24 గంటలలో వర్షము	వీరిని 1-వ తేది నుండి వర్షము	వీరిని 1-వ తేది నుండి రామనూరము
గోపాలపురం	88.6	80.0	...	0.82	6.89
కోరాపుట్
విశాఖపట్నము	89.7	79.0	...	1.79	6.68
కాకినాడ	99.1	80.5	0.07	1.99	5.14
మచిలీపట్నము	99.1	81.2	...	1.93	5.57
గుంటూరు
కర్నూలు	94.9	71.6	...	8.82	1.56
బళ్లారి	98.7	72.5	...	1.04	1.92
అనంతపురం
కడప	98.2	78.5	...	1.50	8.82
తెలూరు	95.8	79.1	...	1.62	0.24
మద్రాసు	96.0	77.9	...	2.50	0.10
కడపూరు	96.1	77.2	...	8.02	0.24
తెలూరు
సేలము	90.6	70.5	0.27	8.09	1.40
కోడంబరూరు	84.2	69.8	0.04	1.61	0.64
తిరుచనాపల్లి	98.5	79.0	...	1.12	0.99
నాగపట్నము	94.5	77.7	...	0.94	1.14
పుదుచ్చోటి
మధుర	95.2	75.9	...	0.45	1.91
పాంబట్	91.4	77.6	...	0	0.45
తిరునల్వేలి	0.81	0.46
తిరుచేరమ	77.0	74.8	0.08	22.29	5.97
కొచ్చిన్	81.5	78.8	0.58	46.79	7.78
కాలికట్టు	78.2	74.1	0.21	45.81	1.88
మంగలూరు	81.1	72.8	8.20	58.86	8.83
రెంగలూరు	76.5	63.8	0.54	8.67	0.44
బొమ్మిన
మేర కార	64.1	60.5	0.95	45.32	2.41
రైచూరు
హైదరాబాద్
కారవార్
రత్నగిరి
బొంబాయి
మేలూరు
కొడైకనార్	60.5	50.7	0.04	2.88	8.44
ఉదకమండలము

సర్కారులు:—దక్షిణమున కొంచెముచినుకలు కదినవి. ఆకసము మేఘావృత. వై. యున్నది. విశాఖపట్నములో ఆర్ద్ర తక్కువ. కాకినాడలో 5.4, బందరులో 3.8 డిగ్రీలు. కడపి వేడిమి మామూలు పమామకంపై తక్కువ. రాత్రి వేడిమి 8.8, 2.8 డిగ్రీలు తక్కువ.

దక్కన్:—కర్నూలులో కొంచెముచినుకలు కదినవి. ఆకసము మబ్బుతో గూడుకొన్నది. కడపలో పగటివేడిమి 8.1 డిగ్రీలు ఎక్కువ కర్నూలులో 9.4 డిగ్రీలు తక్కువ. బళ్లారిలో 7.8 డిగ్రీలు తక్కువ. రాత్రివేడిమి కర్నూలులో 1.8 డిగ్రీలు తక్కువ.

కర్నాటకము:—కొల్హార్లో మేఘములు ఉన్నవి. కడపలో చినుకలు కదినవి. ఆకసము మేఘములతో మున్నది అంకిటను ఆర్ద్ర తక్కువ.

పి. చెంగల్వరాయ మొదలియారు, కాతావరణ కార్యక్షామ.

మధురజిల్లాలో అధ్యక్షుని ఎన్నిక 14-వ తేది మధురజిల్లాలో అధ్యక్షుని ఎన్నిక అయి వాయుడుగారి అధ్యక్షతన జరిగినట్లు భారత రాష్ట్ర భాగ్యుగాడు జిల్లాలో అధ్యక్షులుగా నిన్ను కొనబడి. వీరికి 23 వోట్లు పోస్టు సామి వాయుడుగారికి 6 వోట్లును వచ్చెను.

నాభా సంస్థానాధీశుని పదచ్యుతి

అకాలిజరవారి ఏర్పాట్ల ప్రకారము లాహోరులో ని
క్కుల బహిరంగరథ జరిగినది. "నాభా మహారాజుగారిని తొల
గించి సంస్థానమును పరాధీనము చేయుట ఆశ్రయము. మహారా
జుగారికి మరల పరిపాలనాధికారము లభించుటకు తగిన పడు
త్తుములు నన్నిటిని పాటియాలా మహారాజుగా రానరింపవలెను
అను తీర్మాన మానభలో నామోదించబడెను. (ఆ. పే.)

పాటియాలా మహారాజుగారి లేఖ

"నాభా మహారాజుగారు పరిపాలనాధికారమును వది
లుటనుగూర్చి నా ఆభిప్రాయములు ప్రతికలలో నరిగా ప్రకటించె
ను. కాకుండా పాటియాలా మహారాజుగారిని తొలగించి పరిపాలనా
ధికారమును చేసిన దుర్మార్గములకు తగిన చర్య జరుపవలె
ననియు యితరములు పాటియాలాగారిని చేతుకుండ కట్టు
దిట్టములు చేయవలెననియు నేను యింది యా
దోరతనమును కోరక తప్పినది కాదు. మహారాజుగారు అధికారమును వదిలుటచే అనునట్లే నేను
శేషుచేయుట మానివేసితిని. తేనుచేసిచో అతడును చాలదుర్లభ
కలుగును. చాల నవస్థాపకములను ఉపద్రవకరములునగు విష
యములు తెల్లదొడ్డినిగాన మహారాజుగారి రధికారమును వదిలు
టయే యుక్తమని నేను తలంచెదనని" పాటియాలా మహారాజు
గారు తీర్మానమునది 14 వ తేదిని అసోసియేటెడ్ ప్రెస్ నువారికి
చాసి.

సిమ్లా సిక్కుల ప్రభ

15 వ తేది సాయంత్రము సిమ్లాలో సిక్కుల బహి
రంగరథ జరిగినది. నాభా మహారాజుగారిని పరిపాలనాధికారము
నుండి తొలగించునాడను. మరల పరిపాలనాధికారము
నిచ్చుటకును మే మాందోశము చేయకమానము. ప్రబంధక
సంఘమునా రాందోశమును నడిపించునని తీర్మానము
అనభలో నామోదించబడెను. (ఆ. పే.)

ప్రతికాభిప్రాయములు

నాభా మహారాజుగారు పదచ్యుతి లగుటవలన సిక్కుల
అసంతృప్తికాముల మరల రగులుకొనగలవు.

వీరు రాజ్యమును వదిలికొనగలసినుటకు కోర్కె కారి
ణములను ప్రభుత్వమువారు నూచించుచున్నారని పీటిని
చెప్పుట కష్టము. నాభా సంస్థానపు పరిపాలనము ఇతర అన్యాయముగనన్న యొకటి. బ్రిటిషు ప్రభుత్వము మరల చర్యచున్న
కొనలేదని ప్రశ్నించుచున్నాము.

ఇంతకాలము తన అధికారమును దుర్వినియోగ పరచు
చున్న మహారాజుగారి చర్యలను బ్రిటిషు ప్రభుత్వము వారు,
బ్రిటిషు రెసిడెంట్లను సహించియుండిరి. సిక్కుల కట్టు ప్రభు
త్వమువారికినా భూమియందైన ఇంతకాలము ప్రభుత్వమువారు
అక్రమించియుండరు. ఇట్టి భిప్రాయముల సిక్కులకుతోచక
మానవు. సిక్కు సంఘమునకు గల అల్లులగు రాజ్యాధికారమును
ఐరముందించుటకై ఈపన్నాగము ఎన్నబడెనని సిక్కులు
సంతోషించెదరు. యొకటినుండియు నాభా మహారాజుగారు పాటి
యాలాగారిని పట్టు పానుభూతిలచారు. వీరైతిని సిమ్లా దేవత
లకు కంటముగ నుండెను. సిమ్లా విశేషాంశ కార్యాలయాధికారు
లకు పేరుబలిగ ఇక్కులదేరిని సిక్కులు తలచెదరు. ఈ ఆభిప్రాయ
ములు బలపడకుండుటకై ప్రభుత్వమువారు ఇందులకు సంబంధి
చిన విధములనున్నట్టి ప్రకటించుట అవసరము. (హిందూ.)

పన్నాగము సంకల్పములనుండి పరిష్కరింపబడని నాభా
పాటియాలా వివాదము అంతముందినదనియు, నాభా మహారాజు
గారు కోర్కెని అనమానకరమును మరలను సంగీకరించి రాజ్య
మును వదిలుకొనుటకు అంగీకరించినందున అసోసియేటెడ్ ప్రెస్
వార్తకట్ట తెలియుచున్నది. పాటియాలా సంస్థానాధీశునిను
అధికారులకును అగౌరవమును ఎడతెగని ఆందోళనము నాభా సం
స్థానాధీశుడు జగత్తుమందెనవిమానించుచున్నది. ఈ వివాదమునకు
సంబంధించిన వివరములనున్నట్టి తెలుపక ప్రభుత్వమువారు
గోప్యముగ నుంచుటచే ప్రజలకు సందేహములు కలుగుచున్నవి.

తమ ఇష్టముచేతనే నాభా సంస్థానాధీశుడు తన రాజ్య
మును వదిలుకొనెనని ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించుచున్నారు.
ఈ వివాదమును పరిష్కరించుటకై నియమించుబడిన సంఘము
వారి తీర్పును చూచి, నాభా మహారాజుగారు రాజ్యము వదిలు
కొనుటకు అంగీకరించిన చెప్పబడినది. నాభా సంస్థానము నందలి
అధికారులు పాటియాలా సంస్థానాధికారుల నగౌరవ పరచి
యుండిన యుండవచ్చును. కాని సంస్థానమునందున్న బ్రిటిషు
ఏజెంట్లు ఇన్నిదినము లేమి చేయుచుండెనని మేము ప్రశ్నించు
చున్నాము.

స్వయంజగత రాజ్యమును వదిలుకొనుటకు నాభా
మహారాజుగారు అంగీకరించిరా? ఇట్టి అనమానకరములగు
వరతులను వారు స్వయంజగత అంగీకరించి రని
మహారాజుగారి ప్రచారముగలవా రెవ్వరును నమ్ముటలేదు.
భారతదేశమునందలి దొంగరాజ్యములనుగూర్చి నాభా మహారాజుగారు
మహారాజుగా రాకకు, పాటియాలాగారిని పట్టు అధికముగ
ఉత్సాహము వారి హృదయమునందు గలదు. 1921 సంవత్సర
మున మహారాజుని తుట సార్వకలహిన్ ప్రతిపాదన ప్రారంభ
మహాభ్యుదయమునకు ఆగ్రాసనాధిపత్యము విధించి లోకమాన్యుని
అధికముగ ప్రశంసించియుండెడి. "తెలుపవలెననుచు అసభ్యక
మను కత్తినిపడ గలవాడు. అట్లనుకొని ప్రభుత్వాధిపత్యములు
సంకల్పబలము గలవాడు. భారతదేశపు భావి కౌన్సిల్స్
ము సెల్లప్పుడును హృదయమునందు ముగిసినవి. భారత
దేశమును దుర్భలచేసి కాగిరక ముద్రా స్థాపించు కంఠము కట్టు
కొనిన దేశభక్తులలో వీరు ఆగ్రగణ్యులు." అని నాభా మహారా
జుగారి రథము చెప్పి. అప్పుడే వీరు విరాళముగ తొమ్మిది నెలల
రూప్యములను పొంది. మిటోవార్ని కానభ్యుదయించు పీరు
సామాన్య కానభ్యుదయ నొక జర్యామును నియమించుబడిరి.
ప్రతిభావన తప్పకరమైన చర్యలను గుత్తానుమాతో పా
లగైకొను చుండిరి. ఇతర ప్రభుత్వ నియమిత సభ్యులకలె కాక
వీరు అధికారుల కుటుంబము తమ సభ్యులకు నొసగుచుండెడి
చారు. అప్పుడప్పుడు ప్రభుత్వవిధానమును తీవ్రముగ ఖండిం
చుచు గిభిరోపన్యాసము విచ్చుచుండెడివారు. ఇదంతయు
వీరి తండ్రిగారు బ్రతికియుండెనప్పుడే జరిగెను. ఇట్టివారు సంస్థా
నాధికారులు కాగానే ఏమి జరుగవలదు నో అది జరిగెను. బ్రిటి
షు రాజకీయ వ్యవహారములందు సోగ్యము పుచ్చుకొనుటకు
వీలులే: పోయెను. కాని స్వార్థం ప్రశ్న ప్రయోగములు
చేతిలోని కీలుబొమ్మలకలె అడుటకు ఇచ్చు గించు
లేదు. సిమ్లానుండిలి ఉన్న తాధికారులకును
వీరిని అనుకూలము లేకుండెను. సంస్థానాధీశుల రక్షణకట్టు
మును కోరిన అతి స్వల్పసంఖ్యాకములగు సంస్థానాధీశులలో దు
రాశినిమాడ చెప్పబడుచున్నది. ఇట్టివారు అనమానకరములగు
వరతుల సంగీకరించిన సమ్మతకట్టు. ఈ వివాదమునకు సం
బంధించిన సంపూర్ణ వివరములను ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించ
వలెను. అట్లుచేయనిచో ప్రజలసందేహములు బలపడును. (హిం
దూ/కానికలు).

పిదేశ వార్తలు

లాసేను చిక్కులు

నూతనసంధిగావస్థ

లండన్, జూలై 14:—ఉదయము 12.50. తురుష్క
లింగను వ్యవహారమును జూచుచేయు తలంపుతోనే యున్నార
గాని పాశ్చాత్యులకలె త్వలో యూర్పి కేసి కొను అసక్తి
కలుగ లేదని ప్రెస్సు ప్రతిక ప్రాయము చెప్పెడి.
దేను లేదు అని వారు చెప్పలేరు. ఈ మాటలనుబట్టి, యుర్రు వా
రికి తెలియదు. 450 సంవత్సరములనుండి తురుష్కలు యూర
పులో నున్నారని యూరపియు అభ్యసములు వారికి కట్టు
పడదు. తిర్క్కి యూరపురాజ్యములలో నొకటిగనుండుట
కు విశ్రమించెదలి అంగీకరించిరి. కాని ప్రస్తుత మాత్రు
ష్కల మనసంతయు ఆసియాలో నున్నది. ఎల్ల పు
దును అక్కడనే యుండు నుద్దేశము తెలియజేయుట నున్న
దనుచున్నది.

తురుష్కల శేమికావలెనో తెలిసికొనుటెట్లని ప్రెస్సు
ప్రతికాభిప్రాయము వినుచుతో అనుచున్నారు. మిక్రమందలి
అనుకోన్న విషయము లన్నియు అంత్యపరిష్కారము గాంచినవి.
సదుపాయముల సమన్వయ మరల తురుష్కలు ప్రారంభించదలం
చిరేని అట్లుచేయటకు అందరను సిద్ధముగ నున్నారు.

కెమాలుగారి హెచ్చరిక

కాన్స్టాంటినుపోలిసునుండి ప్రెస్సు ప్రతిక విలేఖరి ఇట్లు
తెలుపుచున్నాడు:— సంధి నిశ్చయముగ కుదిరినదని అనుకొన
రాదనియు తమదేశమును రక్షించుకొనుటకు మరల కాలము
వచ్చుననియు కేమాలుపాషాగారు నైస్యములను హెచ్చరించెను.

బ్రిటిషు సేనలకు సందేశము

తుర్క్కిని భారీజేయు విషయమును గూర్చి ప్రస్తావించు
చు మనము భారీజేయునపుడు తురుష్కలు కొంతవరకు సంక్ర
ప్తిని జూపుట మానవస్వభావమని తలంచెదనని హార్డింగ్ కే
సాని నైస్యములకు తెలియజేసెను.

అభినవారములు చాలకష్టమైన వనియు
అందరను కోడము నపసంహరించుకొని నిగ్రహములో వని
జేయవలెననియు ఎట్టి అల్లరుల కవకాశము నీయగూడదనియు
హెచ్చరించిరి. ఇంతవరకు నిగ్రహములో ప్రవర్తించినందులకు
నుతిసిందిరి.

తురుష్కల కోర్కెలు

లండన్, జూలై 18:—ఇస్మితుపాషాగారు మిక్రమందలి
యద్దనాకలు తమ నైస్యముతో బాకే భారీజేయు విషయమును
గూర్చి పట్టుదల జూపుచుండుటచే భయపడ నవరములేదని
నమ్మకముగ కొందరు తెలుపుచున్నారు.

81 తేది లోతుగ సంధిశ్రమ సంకేతముగనగియున్న
నాడు. అగడ్త ఒకటవ తేదీని అంగారావారి కందజేసెదరు.

బ్రిటిషు సామాన్యములలో కుప్పకోగము లేకుండజేయు
టకై లండనులో ఒకసంఘము నేర్పరచిరి.

బ్రిటిషు సామాన్యముల ప్రధాన సభాధిపత్యమును శేషు
యూరరా జుగా రంగీకరించిరి.

అద్దెపట్టము కావస్థానభోలో మూడవసారి అంగీకరింప
బడెను.

పోపు గారి లేఖ

యూర ఆక్రమణ

ను గూర్చి ప్రస్తావించుచు వరానులు జర్మనులనుండి
వారియగుల పాత్యానే నమూనాచేయుట భర్తముగాని ఇత్య
లేకపును బాధించి కనూలుజేయుట అనేక ప్రమాదములకు
కారణమగుననియు దానివలన యూరపునకు ప్రమాదము పాటిల్లు
ననియు 'పోపు' గారు లేఖపరచుచున్నాడు. అంతగా
న మిగావలె నున్న అకరణమును ఆపుజేసి ఇంతకంటెనిరా
క్షేణిజమును పద్ధతులను అలంబించగూడదా యనియు
ప్రశ్నించుచున్నాడు.

శ్రేష్ఠమైన సిరాబిల్లలకుబదులు కృత్రిమ సిరాబిల్లలు

మాకాళి తగరపు డబ్బులలో బహు సిరాబిల్లలను వేసి కొందరు కృత్రిమదారులు విక్రయించుచున్నట్లు
మాకు తెలిసినది. ఈయన అలవాటును మాన్పించుటకై మేము 'యు' గురుకుల 'విక్రీ సిరా బిల్లలను తయారుచేయు
చున్నాము. కృత్రి సిరాబిల్లలు 'కాంతి', 'ఇంజీయర్' సిరాబిల్లల కంటెను మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనవియు, అమోఘ
మైనవియు తెలుసుకొనవలెను.

అన్యరహిత ప్రతి ఆభిప్రాయము:— "మిక్కిలి కాంతిల విక్రీ సిరాబిల్లలగు సిరాబిల్లలు ఉపయో
గించుటకు తగినవి, మిక్కిలి మిక్కిలములైనవి. యు. సి. చక్రవర్తి కంటెనె ఒక సిరాబిల్లయే చాలసీరాబిల్లలను."

ఒకగ్రామ ధర శ్రీశ్రీ, బి. 0-11-0, కృత్రి బి. బి. సింహముమార్కు బి. బి. కొను ఏకుగ బి. బి. బింక
మామ్రు కొను ఎట్టి, గ్రామధర రు 1-0-0, ఫానుటెకలము సిరాబిల్లలు గ్రామ 1-5 రు 2-4-0.

(2) ఏనుగమార్కు బి. బి. సిరాబిల్లలు 2 బుడ్లెట్ల బైలెట్ సిరాబిల్లలను, సింహముమార్కు సిరా
బిల్లలు 2 బుడ్లెట్ల మిక్కిలి కాంతిల కృత్రిరాబిల్లలను

U. C. Chakravarty & Co. Baghazari, Calcutta.

కీర్తి శేషులగు
కొమటాజు వేంకటలక్ష్మణరావు పంతులుగారు

(జీవిత చరిత్రము)

సాక్షాత్తులైన వారైన యీ వీర శ్రేష్ఠులను, వీరి
చరిత్ర సంతాప మృత్యు కోవానామ - అని విష్ణుశర్మ శంక
లితముచేసిన నూత్నరత్నము గలదు. ఏమనఁగా పురుషులకుచేత
అతనివారి - వంశము - జీవము - మాతృభాష - సోదరిసోదరత్వము
మున్నగు సమస్తమును ఆభ్యుత్థిని గాంచునో అతడొక్కడే
లోకమునందు - నిజముగా కట్టినవాడని చెప్పదగినవాడు. కాని
వోక్షుజేక్షుజే పరివర్తనమును పొందుచున్న ఈ సంతాపము
నందు అనుభవమును ఎందఁడెందఁడు పుట్టుటలేదు? ఎందఁడెందఁడు
గిట్టుటలేదు? అట్టి వారివలన నియతమైన బ్రహ్మజన్మముగా
అని యీ యాత్మనాటికి దాతృత్వము. ఈమాతృత్వమునకు అదర్శ
ప్రాయముగాఁ గొందగినవాడు ప్రస్తుతాంధ్రజీవమునందు నల్ల
రైదుగురకన్న నెక్కుడు లేదు. అందులో కీ. శే. లగు లక్ష్మణ
రావుపంతులుగారు ప్రగతినిజముగా ముహూర్తమున నిశ్చయము. ఇట్టివీరి
జీవితచరిత్రము - జీవము జీవభాష జీవభాషాభివృద్ధియే ప్రధాన
ముగాగని జీవనము చేయుచున్న - ముంపుచున్నవలన అదర్శ
ముగా నుండుటకై ఒకకోరిక నిచ్చుట (వాయువున్నాను.

లక్ష్మణరావు పంతులుగారు లింగధారలగు
నియోగ ప్రాసాదములు. వీరి జన్మస్థానము నైజాము
ఇలాకాలో నందిగామతాలూకాలో చేరిన పెనకంటి
ప్రాంతము. వీరు 1877 వ సంవత్సర ప్రాంతమున పెన
కంటి ప్రాంతమున జన్మించిరి. వీరి తండ్రిగారిపేరు
కొమటాజు వేంకటస్వామయ్యగారు. తల్లి గంగమ్మ
గారు. వీరు మువ్వనూ అన్నదమ్ములు. కీ. శే. బండారు
అచ్చయ్యగారు వీరికి అక్కగారు. లక్ష్మణరావు
పంతులుగారు బాల్యమునుండియు విద్యాభ్యాసము
గలవారు. 5, 6 ఏ. డ్యూ చదివినప్పటి నుండియును వీరు
నిరంతరము విద్యాభ్యాసమును చేయుచుండెడివారు.
5, 6 ఏ. డ్యూ చదివిన వీరు తమ యన్నగారిని శిశు
రావుగారియొద్దనే యుండి విద్యాభ్యాసము జూస
ర్చిరి. ఎన్నికడయేటనుండి వీరు నాగపురమునందు తుట
తటస్థులైనది. అచ్చటకును మిడియన్నగారియందు
ప్రవేశించి హిందీ మాతృభాషగా ప్రవేశించి మెట్రి
క్యులేషనునకును చదివి వారు. ఆకాలమునందు
ఆహ్లాదముగా హైదరాబాదుగారి వారిమనోజేత
పండితులు లక్ష్మణరావుగారి బుద్ధిశక్తిని ప్రశంసించు
త్రాధానములను అబ్బురపడి లక్ష్మణరావుగారిని ప్ర
ధానశిష్యులలో నొకరినిగా నైజాని నిరంతరము
మాతృజీవము మాతృభాష మాతృసంస్కరణము ముఖ్య
వర్తములుగా నుండునట్లు - విజ్ఞానాంధరములను
ప్రవారి మాననవిధిని - విత్తి - యమాలయములను అని
తరసాధారణములను నగు తమ జ్ఞానభోగలభే నుస్థిరము

లగునట్లు కొనక మొనర్చినారు. లక్ష్మణరావుగారు అప్పడప్పు
దును తమ మిత్రవర్తనలతో బ్రసంగించు కందర్పములలో - సమ
యము చదివినప్పుడెల్లను ఈమహావహుని - చరిత్రనామమును
సంస్మరించెడివారు. అటులేనాటి వీరు ఆగర్వాగారు (పీ
స్విపాలుగా నున్న మారుమకాశిలో) ప్రవేశించి పట్టపర్తికల
కును చదివి 1900 సంవత్సరమునా ఫిలాసఫీ (సామన్యత)లో
బి. ఏ. పరీక్షయందు కృతార్థులగు గడించినారు.

పట్టపర్తికలో కృతార్థులగునాటికి వీరికి హిందీమాతృ
భాషలయందు అంగభాషలపాండిత్యమును, అనితరసాధారణ
మగు తేజశక్తియును అలవడినవి. అందులకు తగిల్చు గాలత్యుత్తర
మగు ప్రతిభయును వీరికి సంస్కృతాంధ్ర భాషాభివృద్ధిలలో
తోర్చిడినది - పట్టపర్తికలో కృతార్థులగునది పట్టపర్తికే -
అనగా 1897 వ ప్రాంతమునందు - వీరికి ప్రస్తుతము మనగాల
జమీందారులగు నున్న శ్రీరాజా నాజుని వేంకటరంగారావు
గార్లతో పరిచయము గలిగినది. లక్ష్మణరావు పంతులుగారు
యాంధ్రభాషాసంస్కరణకర్తలకు ఆసక్తియునుండే అంత
రార్థము మొనరి. శ్రీరాజానాజు, పంతులుగారు అప్పటికి
సమయమును, తరుణములు. విద్యాప్రేమయు స్వదేశ
స్వభాషా సంగీతియును గలభీక్షలు. "జీవాకలయం కలయే
మణి" అన్న వ్యాసము శ్రీరంగారావు లక్ష్మణరావు గార్ల
స్నేహపర్యావరణము సార్థకమైనది. వైగా అదిగలను
లక్ష్మణరావుగారి తండ్రిగారు వేంకటస్వామయ్యపంతులుగారు

శ్రీరాజాగారి ముత్తరతల్లిగారియొద్ద వివాహము నుండెడివారు.
తరువాత వీరి సంబంధము వీరియుభయుల మైత్రుని చరిత్ర దృఢ
తనచేయ్యఁచి. 1895 వ సంవత్సరమునందే వీరికి పేట రంగ
రావుగారి కుమారులు అభిమానగా గలరు. తరువాత 1, 2, ఏ. డ్యూ
(వెంటుపెట్టకరిగా నుండి పిమ్మట దివానై మర్రియై
సఖ్యుడై అప్పుడై యుండుచున్నది. లక్ష్మణరావుపంతులు
గారికి 1897 లో వివాహము జరిగినది. వీరు స్వదేశప్రతిభ
బలము (ప్రత్యేకశక్తి)నువలన 1901 సంవత్సరమున కల్క
త్తా యూనివర్సిటీలో శత్రుకాత్త్రమునందు ఎమ్. ఏ. పరీక్షను
కృతార్థులగు గాంచి.

భాషా సేవ

లక్ష్మణరావు పంతులుగారు బుద్ధి తేలిసినది మొదలు
విద్యా వైశిష్ట్యముల వార్షి యుకాల మంతయును, 'స్వాతంత్ర్య
వాతావరణమును స్వదేశ స్వభాషా స్వభాష సంస్కరణమును ప్రధా
న లక్ష్యములుగా గొని ప్రాచీన సేయుచున్నట్లు' గుహాకృతి
జీవములో గడచినది. అందువలననే వీరి

దేవులను బోధించు విద్యార్థిగా ప్రవేశించినప్పటి
నుండి - దేశరాధిభువును పండితోక్తములు ప్రజ్ఞానిభువు
నందగు వారిమహాదేవపండితులు మున్నగు గురువర్తల నిరంతర
మగు విజ్ఞానభోధలన - మాతృభాష - మాతృదేశము - సోదరి
జనము - మున్నగువారి యభివృద్ధిక్రమమే ఆదర్శముగా చేర్చ
డిది. పట్టపర్తికయందు యత్నించు ఎ. ఏ. పరీక్షయందు కృతార్థు
లైనది మొదలు పురుషులచేత కాలమునంతను ఆంధ్రవ జ్ఞయోధ
కులై వియోగింప నిలిచినారు

ఆంధ్ర వాఙ్మయ భివృద్ధికై వీరు చేసిన సేవను ఉన్న
చుకనుచుండు ఇ. లో - మాటను చెప్పవలసివచ్చును. బి. ఏ పరి
క్షకు చదివెడి కాలమునందు, మహారాష్ట్రభాషలో వారిమహాదేవ
పండితుడు ప్రధానమునై యున్న - ఒక - మహారాష్ట్ర భాషాని
యగు మహాభక్తికం - గొంతకాలము - వీరి సంపాద
నముగానుండి. ఆంధ్రము మాతృభాషాభివృద్ధి యాంధ్రము -
ఆగర్వాగారు వాలంగంధరిలకు మున్నగు పండితాంధరులు
మానవత్వమును ప్రయోగించు అభివృద్ధి విద్యావివాదము
చేయుచున్న మహారాష్ట్ర దేశములో - అందును మహారాష్ట్ర
భాషాభివృద్ధి భూటముగా మహారాష్ట్రభివృద్ధి - ప్రధానం
పాదముగా నుండి - వారికి విమతములతో సాధారణ
నగు ఫిక్సికతో - విద్యుహించి మెట్టగోనట ఎ తివ్వమో చిరు
కులు యోచించుకొందురగాక. ఆకాలము వీరు - మహా
రాష్ట్రదేశమునందను - అల్లలల్లలమునందెచ్చిన - పంపనటి చర్చ

లో పాల్గొని ఆ సాధారణ మగు మేధాసంపదలను
చాటివారు. పంచవటి యనునది పునహదగ్గల నుండే నాటి
యేయని మహారాష్ట్రదేశమునందలి పండితులందఱువాడను. కాదు.
"భద్రాచలమే పంచవటి" అని మహాదేవపండితుడను వారి
శిష్యులగు మన లక్ష్మణరావుపంతులుగారును సిద్ధాంతము చేసిరి.
ఈవాదప్రతివాద సందర్భములలో మహారాష్ట్ర దేశమునం
దిలి ప్రజానిధులందఱును మన లక్ష్మణరావుగారు చేసినసిద్ధాంత
చర్చలను చూచి అబ్బురపడిపోయినారు. నాటినుండి నేటి
నఱకును శ్రీయుతులగు లక్ష్మణరావుపంతులు గారిని ఆంధ్రుల
కంటెను చూచి మహారాష్ట్రలే ఎక్కువగా నెఱిగియు గౌర
వించుచున్నారనటలో నిసుమతయు నందియులేదు. ప్రాధే
స్థుర రచనాదీ మున్నగువాటితో వీరికి జరుగుచుండెడియుత్తర
(శత్రుత్వ వ్యవహారములు, కండితమోక్షము కవి (మహారా
ష్ట్ర భాషలోని పూర్వకవి) మహారాష్ట్రభాషలో రచించిన
భాగవతము భారతమును వీరి సంపాదకత్వమున నిర్వహణగర
మునందల యును న ముద్రింప మహారాష్ట్ర జ
ప్రార్థించుటయును, ఈ విషయమును ఎక్కువగా బలపరచ
గలవు. మహారాష్ట్ర వాఙ్మయమునందలి యొక యపూర్వ గ్రంథ
మున - హేమాహేమీలు పండితులు తమలోనున్నను - వారింద
ఱునందలి కేవల మొక్క లక్ష్మణరావుపంతులు గారిని ప్రార్థి
చి పొమ్మర్చునగా మహారాష్ట్రలే సేమించుకొనున నెంతయు
సాధారణమో పాతకులే యోచించెదరగాక.

మహాలసంస్థానమున దివానుగా ప్రవేశించు
టతో - బాటుగ లక్ష్మణరావు పంతులుగారి యాంధ్ర
భాషాసేవయు వారంభమైంది. పంతులుగారు వాఙ్మ
యరంగమున బ్రవేశించునప్పటినుండి ఆంధ్రభాషా
నీతి ఆయోచయము వారకు వారకు సమానములు -
ఉంతులు - ఉంటులు - ఉంతులు - (అనగా జ్ఞానంపు
ధరయు రాముడు మున్నగునాటికే మహాభివృద్ధి)
ప్రభుభవైవితో పెటా పెటార్చులు. కొండపిటిచే
ప్రార్థనముగల కాన్యవర్ణ - మాలికలు! ఇది యొక -
నూటికి - ఏ - ఒక్కడతో - తనిపాటులైనది - తెలు
గుపండితులతో దప్పక కలవారికొన్నిటిని కొలుచుకు
వదలని. ముంగుడు కదని వీరేశలింగము - పంతులు
మున్నగు ఒకరిద్దరు - ముఖ్యతయ్యతో వారిచి వాఙ్మ
యము నరలిపగలవారు ఈ కాలమునందు భాషా
ప్రచారము సేయుచున్నదియును నిశ్చయమే. వినయ,
వారి ప్రయత్న మంతయును సుఖసంస్కరణమునా
సమాధులకు చేరేనాటికి యేతరులూంటివైనది. అనార్థ
కలు శివారతో కర్పించు! మెట్టికెలు! ఇతరపు
ఆంధ్రములలో ఒక ప్రకృతికాత్త్రముగాని ఒక
చరిత్రజ్ఞానముగాని ఒక భూగోళవిజ్ఞానము గాని
తేజమును బోధించగల గ్రంథములు కాని అట్టి గ్రంథ
ములను సర్వసాధారణములగు రీతుల ప్రయోగించు
గ్రంథకర్తలుగాని ప్రకాశకులుగాని బాతుకలేరు.
తేజుటయేమి? జన సామాన్యము ప్రకృతికాత్త్రము
చరిత్రము మొదలగు పేరులనే విని యెఱుంగదు.

విజ్ఞానము గాని - విధముగాని - సర్వసాధారణు లగు
ప్రజల కందఱును అనుభవమైనప్పటి వాఙ్మయమునందుకు
చరిత్రాధముగాని యే ఒకరిద్దరో అందు పాండిత్యము గడించినను
ప్రయోజ ములేదని లక్ష్మణరావుగారి సిద్ధాంతము. నుక ఎల్లెన
ను ప్రజలలో సార్వనియాయమగు విజ్ఞానమును తెలయించినగాని
అభివృద్ధి యేర్పడకను తెలంచి, విజ్ఞానచరిత్రక యనుకేరతో గ్రం
థముడలిన ఒకదానిని ఏర్పడినారు. దానికి లక్ష్మణరావుపం
తులుగారు సంపాదకులు. కీ. శే. రామచెట్టు రంగారావు కంటె
య గారు అధ్యక్షులు. గాడిచెర్ల హరిశాస్త్రి శ్రీమారావు అయ్య
దేవర కాశ్యప రావు మున్నగువారు సభ్యులు. ఇట్లు గ్రం
థములను ఒకదానిని స్థాపించి లలితమగు వాంఛభాషలో జీవ
కాత్త్రము కృత్కాత్త్రము పూర్వకాత్త్రకాత్త్రము మున్నగు
కాత్త్ర గ్రంథములను హిందూముగము మహమ్మదీయులయగ
మహారాష్ట్రచరిత్ర ఆంధ్రులచరిత్ర మున్నగు చరిత్రగ్రంథ
ములను వివిధాభివి మున్నగు నరలలను రంగాగాయ జీవితము
స్వీయచరిత్రము మున్నగు మహాపురుషుల జీవిత చరిత్రములను,
క్రాంతికుల తెలయంప సాగిరి. లక్ష్మణరావు పంతులు
గారి నిరంతర మగు ఈకార్యదీక్షయును సంపాదకప్రవీణత
యను గ్రంథములయందలి విషయముల యుజ్జ్వలతయును -
ఆంధ్రదేశమునకును ఆంధ్రదేశమునందలి ప్రజలకును ఒక
విధమగు గ్రంథపత్రవాభివృద్ధి మహాభిమానమును చాక
ప్రకటనమునందాన క్రింది అలవడిచేసినది. ప్రస్తుతము ఆంధ్రదేశ

చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ

జూలై 15 వ తేదీ సోమవారము

1) భాగ్యములు

చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 45.0.0	రూ 55.0.0	మొత్తం
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 45.0.0	రూ 55.0.0	మొత్తం
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 45.0.0	రూ 55.0.0	మొత్తం
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 45.0.0	రూ 55.0.0	మొత్తం
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 45.0.0	రూ 55.0.0	మొత్తం
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 45.0.0	రూ 55.0.0	మొత్తం
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 45.0.0	రూ 55.0.0	మొత్తం
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 45.0.0	రూ 55.0.0	మొత్తం
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 45.0.0	రూ 55.0.0	మొత్తం
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 45.0.0	రూ 55.0.0	మొత్తం

2) వస్తు భాగ్యములు

చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 205	రూ 11.8.0	రూ 12.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 205	రూ 11.8.0	రూ 12.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 205	రూ 11.8.0	రూ 12.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 205	రూ 11.8.0	రూ 12.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 205	రూ 11.8.0	రూ 12.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 205	రూ 11.8.0	రూ 12.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 205	రూ 11.8.0	రూ 12.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 205	రూ 11.8.0	రూ 12.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 205	రూ 11.8.0	రూ 12.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 205	రూ 11.8.0	రూ 12.0.0

3) నూనె వస్తువులు

చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 150.0.0	రూ 155.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 150.0.0	రూ 155.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 150.0.0	రూ 155.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 150.0.0	రూ 155.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 150.0.0	రూ 155.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 150.0.0	రూ 155.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 150.0.0	రూ 155.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 150.0.0	రూ 155.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 150.0.0	రూ 155.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 150.0.0	రూ 155.0.0

4) చిల్లర వస్తువులు

చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 190.0.0	రూ 195.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 190.0.0	రూ 195.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 190.0.0	రూ 195.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 190.0.0	రూ 195.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 190.0.0	రూ 195.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 190.0.0	రూ 195.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 190.0.0	రూ 195.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 190.0.0	రూ 195.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 190.0.0	రూ 195.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 190.0.0	రూ 195.0.0

చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 40.0.0	రూ 50.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 40.0.0	రూ 50.0.0

5) ఇసుక

చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 84.0.0	రూ 85.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 84.0.0	రూ 85.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 84.0.0	రూ 85.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 84.0.0	రూ 85.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 84.0.0	రూ 85.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 84.0.0	రూ 85.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 84.0.0	రూ 85.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 84.0.0	రూ 85.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 84.0.0	రూ 85.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 84.0.0	రూ 85.0.0

6) లోహములు

చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 78.0.0	రూ 81.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 78.0.0	రూ 81.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 78.0.0	రూ 81.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 78.0.0	రూ 81.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 78.0.0	రూ 81.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 78.0.0	రూ 81.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 78.0.0	రూ 81.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 78.0.0	రూ 81.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 78.0.0	రూ 81.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 78.0.0	రూ 81.0.0

7) తంగులు అలిజరైను

చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 180.0.0	రూ 185.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 180.0.0	రూ 185.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 180.0.0	రూ 185.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 180.0.0	రూ 185.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 180.0.0	రూ 185.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 180.0.0	రూ 185.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 180.0.0	రూ 185.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 180.0.0	రూ 185.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 180.0.0	రూ 185.0.0
చెన్నై పరిశోధనా సంస్థ	రూ 1.5	రూ 180.0.0	రూ 185.0.0

హిందీ-తెలుగు

బాలశిక్ష 0-6
మొదటి వాచకం 0-5-0
హిందీ ప్యాకెట్టు డిక్షనరీ 0-0-0
తెలుగు భాష ప్రశ్నోత్తరము.
తెలుగు తెలిసినవారికి హిందీ నేర్చుకొనుట
వీలయిన నులభతైలిని వ్రాయబడినది.
ఆంధ్రప్రదేశ్ కార్యాలయము,
7, తంజు కెల్లెవీధి, మద్రాసు.

హిందీతెలుగు పాకెట్ డిక్షనరీ

హిందీ నేర్చుకొనుట కిది ఒక్కటే చాలును
తెలుగు మాత్రమే పోషిస్తే కరె. మొత్తం గా కొంటే వాళ్ళోనీ,
తు కమిషన్. త్వరపడండి. వం. అదినారాయణశాస్త్రి.
అన్ని పాపుల్లొ కొనుక్కో. ఆర్కైవ్స్ ట్రస్ట్ కేస్. మద్రాసు

ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలము

ఈ అద్భుత గ్రంథములో జర్మనీ గానీ, యోగదృష్టి,
కాస్తలాభము, ఇంగ్లీషు ఇండ్రజాలము, మంత్రకాస్త్రము,
భూత వైద్యము, యంత్రము, అమోఘము, వీక్షకము
పాటు, వివిధ విశేషములు గలవు. ఇంకా కే గా క మనస్సుని
మామూలుచేయుట, మామిడిచెట్టును పుట్టించుట, శివముతో
మాధుర్యము, కిరీటులను తిలకముచేత నుటలాడించుట
భూమిపైన గలయెత్తున గాలిలో మనస్సుని నిరాధారముగా
నిల్పుట మొదలగు వివిధములు అనేకము లున్నవి. ఈ గ్రంథ
"మహేంద్రజాలము"గా మేజర్ జే.ఎం.ఎస్. గార్గంబి
యమ్మనమ్మారు. దీని వెల రూ 4-0-0 అ. 2118
పి. ఆర్. జనార్దనరావుగారు, బంగళా గుంటూరు జిల్లా.

చాకులు-తాళములు
మంగళికా కర్తయు.
ఆంధ్రప్రదేశ్ లోనే చేయబడినది. మేలయినది
కంటేనే భార్య కల్పించుట వ్రాయబడినది.
లి. వెంకటేశ్వరు లండన్ కో లిమిటెడ్
కల్కత్తా ఆఫ్ లాక్ మేకప్స్ లిమి.
8041 వెదాపురం. (గోదావరి జిల్లా,
పెద్దగొట్టె అరెడు: "ఇంద్రజాల" వెదాపురం
మద్రాసు-1)

పాలనగంధలేహ్యము

ఇది రక్తకుర్చి, శ్రేష్ఠమయినది సహజమయినది, మేనా
పాదము, ముగ్గులు, చర్మరొగములు, కీళ్లనొప్పులు, మొదలగు
వాటిని ఖండించును. 4 దెబ్బల చాలును.
20 రూ. దెబ్బ 1-4-0 ని పి. 0-8-0
కూమ్మండలేహ్యము.
ఆయుర్వేదము, నిగ్గళ, కాగితర, చలనద్రవ్యము, కడు
పులా మంట, మొదలగు వాటిని వారింపును.
చాలును. 20 రూ. దెబ్బ 1-4-0 2 రూ. ని పి. 0-8-0.
పి. జి. పి. అందుకో, ఆయుర్వేదసమాజం,
(8851-4) పెదవేది-వెల్మూరుజిల్లా.

గనెరియ

లి. సి. మిక్ చెరు:— అను మంగు సెగలోగమును
పూర్తిగా మాన్పును. కంటేనే గుణము కలపటి లాభ తగ్గును.
మంట, చురుకు, ప్రసించుట ఆగును. గనెరియ వీలయినది
కంటేనే తీర్చించిన సెగలోగమును అందుకములే తగ్గినది మాన్పును.
సత్వములేను. 18 ద్రామల ద్రావణము 32 మూత్రము 8 రోజు
లకు వాడవలెను. వెల రూ 8-0-0, పి. సి. గా రూ 8-8-0
ఈ మంగు తెదవాడలో కొలెయి (పేడింగు కంటేనే వాని
పాపుల్లొ కొనుక్కో. 678
జి.ఎ. నియోగికంపెని, గవర్నరుపేట, తెదవాడ.

శ్రీరాధాంధ్ర బహుమందపురాణము

సంకీర్తన మూలము రూ. 5-0-0 లు
ఆంధ్ర శ్రీరాధామాయణము
అమ్మలొ నున్న.
సోలానామహావైద్యము. పాపంకపురాణములో సో
గ్రాగము. ఇందు మధుర వివాహాడీ సోమమున కెక్కడ తీలవలె
జెబ్బుదియొకటి విచిత్రములుగ వర్ణించబడి యున్నది.
తద్యములు మూడు వెల రూ 1-12-0 అనాలి.
ఆంధ్రబలిహోళాగ్రంథము. ఇందు లలితభాగవతమున
బంపుట మొదలగు కథ లనేకము లున్నవి.
వంచి వ్రేంతు వెల రూ 1-8-0.
నిర్మల సాధు కామగృహీతము. శుభము గావించును.
వెల 0-12-0 అనాలి.
సాంధ్రవాణ్ణాశవాసము క్రమము 0-12-0 అ.
జనమంచి శేషాద్రితర్క,
తెనుగుపండితుడు, హైదరాబాద్, 1323.

నోటి సు
రోష నార

ఈ వాటకము యొక్క గ్రంథకర్తలైన వాకు దీనికి సంబంధించిన కాపీరైటు మొదలగు సర్వాధికారములును
తెందియందగా ఈ వాటకములకు వ్యతిరేకముగా విశాఖపట్టణమునందున్న సుప్రసిద్ధ ఆనవాడు (కాన్ నెజుల్)
మొదటిసారిగా ఆను నోటి సురోష నార వాటకపు కాపీలను ఇంకను అమ్ముచున్నాడు. ఇవి వా
యినచోటి లేకుండా అమ్ముటకు ప్రతిబంధించుచున్న తేజావర్ కాపీలు. వీనిని అమ్మువారుగాని కొనవారుగాని వా
చేత జరిగవలదు వీరిలో (మిగిలిన) వ్యతిరేకము ఇదిమొదలుకొని లాభ్యులగుదురు.
మరలాను, తెంక గూడ తెల్లూరు గుంటూరు తెదవాడ రాజమహేంద్రవరము కాకాడ మొదలగు గ్రామము
లందు ప్రసిద్ధులగు పేరుమోసిన యీ వాటకమును అతి ముఖ్యములగు చక్కని సవరణలతోను కడు చక్కని
పాటలతోను దేవినా నెజుల్లో రచనముగా ముద్ర చేయించింపబడినది. వెల 1-12-0 కాపీరైట్ గావచ్చు 1-4-0.
మొత్తముగా కొనవారికి నూటికి నాలుగవంతుకు కమిషను ఈయబడును. కలయెగారు కొప్పులకు నుల్పారావు,
కొత్తపేట గుంటూరుజిల్లా (వాయవరము).
గుంటూరు, 20-6-23.

వైద్య రత్న పండిత డి. గోపాలాచారి గార్లు

జీవామృతము

ఈ దివ్యామృతము రక్తమును శుభ్రపరచుటయందు ఆమోఘకర్తీ మాపించును. యెముకలకు, మధ్యధాతువుకు, మాంసమునకు
శుభ్రధాతువులను బలము నిచ్చును. ధాతువులయందు జీవని పోనినాటును. ఇది తయారొగులకు, రక్తహీనతొగులకు, వరముల
యందు జలములేని తొగులకు మిగుల నుత్తమమైనది చిరకాలపు వారకములను పోగొట్టి దేహమునకు చలువచేయును.
అధిర్గము, మలబద్ధము, సోమరీతము, అతినిద్రాగుణమును పోగొట్టి, పోటికి మంచియిచ్చి అతలిని మనస్సునకు మంచికత్తా
పాటును కలిగియునకు కాంతిని నరములకు దృఢబలమును గలుగజేయును. అది దివ్యామృతమను కరీరకర్తీకిమించి పనిచేయదు.
వారకలకు సర్వకాలములయందు వేరే నుండదగిన అమృత మనటకు సందేహము లేదు. యియ్యది కేవలము అమూల్యములైన
జీవామృతములయొక్కయొక్కయొక్కయొక్క దివ్యామృతము. క్రమము 6 ఆవున్నుల బుడ్డి 1-5-0 హాకి 4-0-0.
హ్యాకింగు మరయు పోషకకర్తరాలు వేరుగా నివ్వవలెను. మా మందుల బాపితాను కొరెనవారికి ఉచితముగా పంపబడును.
ఆయుర్వేదాశ్రమం,
వెం. 41 ఆచారప్పగిది, మద్రాసు.

తెంతిలడ్రస్:-పండిట్, మదరాసు.

Printed and Published by S. Sageswara Rao, Editor of the Andhrapatrika Power Press, 6 & 7 Thambu Chetty Street MADRAS